

PS 16/17 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 20 januari 2017

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Beëdiging burgerlid B. Meijboom	9
Actualiteit	9
Bespreekstukken	14
92/16 Statenvoorstel Pivot Park 2.0, impulsen voor een duurzame exploitatie	14
01/17 Statenvoorstel Vervolgopdracht externe accountant PS 2017 en 2018	33
100/16 Begrotingswijziging Financiële consequenties nieuwe werkverdeling BOM/BHB en provincie	38
99/16 Statenvoorstel Provinciale coördinatie-regelingen (PCR) voor project windenergie A16-zone	41
Stemming	56
04/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 17 november 2016 tot en met 7 december 2016	56
Sluiting	61

Index gesproken personen

Arts, mw. W.M.A., 8
Bahar, drs. H., 15, 25, 26, 28, 31, 57, 58, 60
Berg, H.F. van den, 42, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 54, 55, 61
Bollen, G.W., 13, 14, 18, 57
Boon, M.C.H., 13
Braspenning, A.L.J., 12, 13
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 38, 40, 59
Deneer, dhr. J.A., 7, 9
Dingemans, mw. F.M., 38, 59, 60
Dirken, mw. A.M.W., 58
Everling, M.J., 9, 12, 13
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 35, 36, 37, 38, 56
Hattem, A.W.J.A. van, 49, 50, 55, 56
Heijman, J.H.W.F., 14, 50, 57, 58, 59, 60, 61
Heijmans, N.G.L., 8, 36, 57, 58, 59, 60, 61
Kammen, mw. drs. P. van der, 34, 36, 37, 38, 59
Kardol, mw. J.C., 17, 18, 30, 31, 57, 58
Klitsie, mw. drs. C.G.M., 13
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 7, 13, 19, 57, 58
Kutlu, S., 19, 57, 58
Maas, B.L.M., 39, 46, 47, 60, 61
Meel, J. van, 44
Meijer, A.A., 46, 47, 54, 56, 61
Oosterveer, ing. H., 60
Overveld, W.A.A.M. van, 14, 57, 58, 59, 61
Porthoine, P., 41, 42, 43, 53, 60
Roijackers, mw. H.I., 10, 12, 13
Roks, L.A.G., 60
Sloot, mw. M.A.B. van der, 13, 59
Smeets, drs. M.E.J., 35, 37, 59
Smeulders, S.J.A.H., 59
Staak, W.R. van der, 17
Uijlenhoet, A., 20, 21, 26, 27, 29, 31, 32, 39, 43, 48, 49, 54, 55, 57, 58, 60, 61
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62
Vreugdenhil, ing. H.J., 14, 23, 24, 33, 49, 50, 57, 58, 59, 60, 61
Vugt, drs. R.J. van, 43, 44, 60
Wel, ir. M.C. van der, 14, 22, 27, 32, 33, 57, 58, 59, 60, 61

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
J. Deneer, loco-griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Helmond
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven

Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Roks, L.A.G.	PVV	Etten-Leur
Schüller, mw. drs. I.J.W.	VVD	Woudrichem
Sloot, mw. M.A.B. van der	CDA	's-Hertogenbosch
Smeets, drs. M.E.J.	GroenLinks	Oosterhout
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Spapens, M.	SP	's-Hertogenbosch
Staak, W.R. van der	SP	Sint-Oedenrode
Steenbakkers, S.P.M.F.	CDA	's-Hertogenbosch
Surminski, mw. M.J.G.P.	PvdD	Hoogerheide
Uijlenhoet, A.	GroenLinks	Rosmalen
Vreugdenhil, ing. H.J.	CU/SGP	Nieuwendijk
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Woudrichem
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 20 januari 2017

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Beëdiging burgerlid B. Meijboom

III. Actualiteit

IV. Bespreekstukken

92/16 Statenvoorstel Pivot Park 2.0, impulsen voor een duurzame exploitatie

01/17 Statenvoorstel Vervolgopdracht externe accountant PS 2017 en 2018

100/16 Begrotingswijziging Financiële consequenties nieuwe werkverdeling BOM/BHB en provincie

99/16 Statenvoorstel Provinciale coördinatieregelingen (PCR) voor project windenergie A16-zone

V. Stemming

04/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 17 november 2016 tot en met 7 december 2016

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 20 januari 2017

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Loco-griffier: J. Deneer

Volgens de presentielijst zijn 51 leden aanwezig, te weten:

mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Porthoine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel.

Afwezig: Altundal, De Kort, Koevoets, Steenbakkers.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.15 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik wil de vergadering openen met het gebruikelijke moment van stilte. Ik wil u daarbij verzoeken te gaan staan.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Dank u wel. Gaat u zitten.

De griffier is vandaag de loco-griffier, omdat het jaar voor sommigen griepiger begonnen is. Dat geldt ook voor onze griffier. Kirsten, beterschap. Zij is ongetwijfeld aan het kijken. Ik wil dus de loco-griffier vragen ons mededeling te doen van de berichten van verhindering. En hopen dat Kirsten snel beter wordt, zoals dat ook voor anderen geldt. De loco-griffier.

De **loco-griffier**: Berichten van verhindering zijn er van Statenlid Stijn Steenbakkers en Statenlid Hubert Koevoets.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Geen aanvullingen daarop uit de zaal, zie ik.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Jawel, voorzitter.

De **voorzitter**: Excuus. Ja. Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): De heer De Kort is ook afgemeld.

De **voorzitter**: De heer De Kort zetten we ook op die lijst erbij. Ja.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. Eveneens de heer Altundal.

De **voorzitter**: De heer Altundal ook. En daar blijft het dan bij.

Nogmaals heet ik u allen zeer hartelijk welkom op deze eerste vergadering van uw Staten plenair in het nieuwe jaar. Voor zover het nog niet mogelijk was elkaar persoonlijk de hand te drukken wens ik u en de uwen een heel mooi en voorspoedig jaar toe. Laten we er een prachtig jaar van maken, waarin we hard aan de toekomst van onze provincie gaan werken.

Ik heet in het bijzonder ook welkom - en ik weet niet of ze al binnen zijn - de leden van de Rotaryclub uit Bergen op Zoom en een aantal individuele belangstellenden. Zeer hartelijk welkom als gast van de Staten. En u bent als gast ontvangen door onze collega Paranka Surminski van de Partij voor de Dieren.

Dames en heren. Voordat ik de agenda wil vaststellen met u heb ik een heuglijke mededeling. Gisteravond is als jonge ambtenaar van het jaar gekozen onze Teun Meulepas. Teun werkt bij onze organisatie, houdt zich met name bezig met de Energieagenda, maar is overigens ook opgevallen als een buitengewoon talentvolle man, die zich met hart en ziel inzet voor de publieke zaak. Eerder heeft hij ook al opmerkelijke prestaties geleverd en hij is ook bekend bij de Verenigde Naties. Hij heeft mooi werk verricht en het is een zeer boeiende, innemende, talentvolle en creatieve ambtenaar. En daarmee staat hij voor wat wij in het hele ambtelijke apparaat zo verschrikkelijk waarderen, onze medewerkers. In Teun is dus iemand gekozen die de belofte van de toekomst van Brabant mee gestalte helpt geven. En het is mooi om te zien dat hij ook eerder trainee was in het programma dat wij samen met waterschappen en gemeenten in Brabant hebben. Dus in vele opzichten een talent. Teun, ik wil jou vragen een bijzondere felicitatie van de Staten van Brabant in ontvangst te nemen en ik heb daarvoor bloemen. Ik wil je vragen die hier voor in ontvangst te komen nemen.

(Staand applaus)

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Wordt dit als een maidenspeech beschouwd of mogen wij interrumperen?

De **voorzitter**: Interrupties zijn niet toegestaan.

De heer **Meulepas**: Nee, ik ga het heel kort houden. U hoort allemaal dat het gezellig is geweest gisteravond. Feestjes moet je vieren in het leven en dat doe ik dan ook maar. Maar ontzettend tof om hier te mogen werken, om voor jullie allemaal te mogen werken. Zo zie ik het toch wel echt. En nog heel veel succes vandaag met de vergadering. Dank je wel.

De **voorzitter**: Het was laat vannacht, maar vanochtend om half negen hier al volop aan de gang. That's the spirit!

Dames en heren. De agenda voor deze vergadering stel ik dan graag aan de orde. Wij gaan een vergaderdag hebben, met al vooruitlopend op de aanpassingen die zijn voorzien in het reglement van orde omstreeks 17.00 uur een stemmoment. Het zou best eens kunnen zijn dat dat ongeveer ook het einde van de vergadering is. En uiteraard wordt over de actuele motie straks meteen gestemd. Ik heb begrepen dat de procedurevergadering, die door de vicevoorzitter geleid is vandaag, heeft afgesproken dat we een actuele motie en daarbij de vragen die mevrouw Roijackers over hetzelfde onderwerp had ingediend ruim aan de orde kunnen stellen. Dus ik zal haar na de indiener van de actuele motie daartoe even de gelegenheid geven. Dan kunnen we dat denk ik praktisch in één moment afhandelen.

En ik meld u verder dat, als u akkoord kan gaan met de agenda – en dat maak ik uit u op en dat gaan we dus zo doen – de moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend door de griffie op iBabs worden geplaatst onder ‘Statendag 20-1-2017, agendapunt 9, ingediende moties en amendementen’.

Beëdiging burgerlid B. Meijboom

De **voorzitter**: Dan is nu aan de orde de beëdiging van een burgerlid, de heer Meijboom. Ik stel u voor de toelating dus en beëdiging van een nieuw burgerlid van de ChristenUnie/SGP aan de orde te stellen. In verband met het door de heer Van Loon ingediende ontslag per 1 januari 2017 heeft de fractie van de ChristenUnie/SGP een nieuw burgerlid voorgedragen. Het betreft de heer Meijboom. Indachtig artikel 5 van het reglement van orde van de Provinciale Staten van Noord-Brabant is door de griffier getoetst of het kandidaat-burgerlid op grond van de voorwaarden als neergelegd in het reglement van orde toelating kan krijgen als burgerlid. Alvorens de functie tot burgerlid te kunnen uitoefenen, legt het burgerlid conform dat reglement een eed of een verklaring af. De griffier heeft mij verklaard dat het kandidaat-burgerlid, de heer Meijboom, aan de voorwaarden voldoet. Ik neem aan dat uw Staten derhalve tot toelating kunnen besluiten. Ik stel voor dat we dat bij acclamatie doen. Dat is aan de orde. Dan vraag ik nu de griffier en de kamerbewaarder om de heer Meijboom hier naar voren te geleiden en verzoek ik u allen om te gaan staan.

De griffier.

De **loco-griffier**: Ik zweer dat ik om tot burgerlid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel dan ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Meijboom**: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **voorzitter**: Ik wil u dan feliciteren en veel succes wensen met uw werk. En daar hoort een bloemetje bij, rood en wit van kleur. Brabantse kleuren.

(Applaus)

Actualiteit

De **voorzitter**: Dames en heren. Dan zijn wij bij de actuele moties. En ik wil de heer Everling vragen die motie in te dienen en die kort toe te lichten. En zoals al aangekondigd zal ik daarna mevrouw Roijackers het woord geven om in de sliptestream daarvan een aantal vragen te stellen. De heer Everling heeft het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Vierduizend patiënten met Q-koortsvermoeidheidssyndromen en achthonderd met chronische Q-koorts. Het is wat de SP betreft onacceptabel dat zij straks zonder ondersteuning komen te zitten. Zij zijn na 2018 echt niet magisch genezen. Q-Support ondersteunt hen met raad en daad. Wanneer dit verdwijnt zullen er patiënten zijn die in de kou blijven staan. Daarnaast kan de opgedane kennis en ervaring van Stichting Q-Support van grote

waarde zijn bij een volgende zoönose-epidemie. De brandbrief van BrabantAdvies is helder, actie is geboden. De verantwoordelijken in Den Haag hebben binnen het Q-koortsdossier te vaak en te lang liggen slapen. De SP laat hen niet met rust tot alles geregeld is. Tegen GS zeggen wij: ga en blijf dit ook doen; laat het niet rusten totdat ondersteuning geborgd is en er keiharde garanties liggen dat kennis en ervaring niet verloren zullen gaan.

Tot slot wil ik me direct tot de duizenden Q-koortsslachtoffers richten. De SP zal hoe dan ook naast u blijven staan, klaar om te knokken voor daar waar jullie recht op hebben. Met deze motie dragen wij GS dan ook op de aanbeveling van BrabantAdvies ter harte te nemen en tegelijkertijd de druk op Den Haag op te voeren. Dank u wel.

Motie 1 'Support voor Q-koorts patiënten'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 20 januari 2017;

onlangs stuurde BrabantAdvies een brandbrief naar de Brabantse bestuurders en naar de Tweede Kamer; gevreesd wordt dat kennis en ervaring opgedaan met de Q-koortsepidemie verdwijnt wanneer Q-Support in 2018 stopt; daarnaast verdwijnen de nog ruim 4000 Q-koortspatiënten niet na 2018; de problemen worden niet minder en zijn zeker niet tijdelijk van aard; het is dan ook onacceptabel dat de broodnodige ondersteuning lijkt te verdwijnen;

tot slot zijn de kennis en ervaring van Q-Support ook zeer waardevol wanneer er opnieuw een uitbraak van een op mensen overdraagbare dierenziekte uitbreekt; dit is hard nodig, zoals elke keer weer blijkt bij een uitbraak van een zoönose-epidemie;

constaterende dat:

- er nog ruim 4000 Q-koortspatiënten zijn die nog elke dag de gevolgen ondervinden van de epidemie;
- vele Q-koortspatiënten negatieve gevolgen zullen ondervinden wanneer ondersteuning verdwijnt;
- er dringende behoefte is aan een kennis- en adviescentrum dat zorgt dat we voorbereid zijn op een volgende zoönose-epidemie;

draagt Gedeputeerde Staten op:

- om de adviezen gegeven door BrabantAdvies ter harte te nemen en daar gevolg aan te geven;
- om bij de Tweede Kamer en de verantwoordelijke ministeries aan te dringen het Brabantse voorbeeld te volgen en gehoor te geven aan de gegeven adviezen;

en gaan over tot de orde van de dag.

SP: Maarten Everling

PvdA: Antoinette Knoet-Michels

VVD: Wouter Bollen

D66: Tineke Klitsie"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn toelichting. De motie is ingediend, maakt deel uit van de beraadslagingen. En zoals aangekondigd geef ik nu mevrouw Roijackers de gelegenheid om kort een aantal aanvullende vragen te stellen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Het was een belangrijke brief en een belangrijk advies dat we hebben gekregen. En collega Everling heeft goed gezegd waarom het zo belangrijk is. Je zou het bijna vergeten in alle actualiteit, maar er lopen natuurlijk nog steeds veel zieken rond, waar net de aantallen van zijn genoemd. En rond de Q-koorts hebben we natuurlijk al 75 doden te betreuren gehad. We hebben veel geleerd van deze uitbraak en leven tegelijkertijd in Brabant in de wetenschap dat een volgende zoönose niet te voorkomen is. Toekomstige patiënten zullen tegen dezelfde ondersteunings- en

adviesaanvragen aan lopen als de huidige duizenden Q-koortspatiënten. BrabantAdvies heeft daarom zes dringende adviezen gegeven aan Rijk en provincie. Zorg voor een vangnet en vraagbaak, vergroot de kennis over de Q-koorts, vergroot de arbeidsmarktperspectieven van Q-koortspatiënten, hanteer het voorzorgprincipe bij vermoeden van een nieuwe uitbraak, borg de kennis en ervaring en houd het lotgenotencontact in stand. Wij hebben als Brabantse Staten te kijken naar de Brabantse dimensie van de adviezen die zijn gegeven. GroenLinks wil weten van het college van Gedeputeerde Staten of de volgende adviezen worden opgevolgd. Ten eerste, dringt u er bij het ministerie van Volksgezondheid op aan om geen gat te laten vallen in de zorg en begeleiding van de Q-koortspatiënten? Ten tweede, pleit u er bij het ministerie voor om een landelijke campagne te gaan oppakken en gaat u er ook aan bijdragen? Ten derde, onderzoekt u de mogelijkheden van het vergroten van de arbeidsmarktperspectieven voor de Q-koortspatiënten? En ten slotte, voorzitter, gaat ons college ondersteuning bieden, zo nodig financiële ondersteuning, om adequaat lotgenotencontact voor Q-koortspatiënten blijvend te organiseren, al dan niet samen met Zorgbelang Brabant? Wij hebben een infrastructuur. Laten we die in stand houden, voor nu en voor later. Wij zullen de motie van de SP van harte ondersteunen, want ook GroenLinks vindt dit een heel belangrijk onderwerp. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor de vragen. Ik stel voor dat we dan eerst de gelegenheid geven aan GS om een antwoord te geven op de motie en de vragen en daarna eventueel nog peilen of er behoefte is bij andere leden van uw Staten om het woord op dit moment nog te voeren. Ik geef dus nu graag het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter, dank. Ik zal me eerst even richten op de vragen die door GroenLinks gesteld zijn. Want in zijn algemeenheid moge duidelijk zijn dat het advies door BrabantAdvies gegeven door het college zeer serieus genomen wordt. En dat betekent ook dat wij dat goeddeels zullen opvolgen. Maar specifiek op die vragen ingaand, allereerst om geen gat te laten vallen in de begeleiding van Q-koortspatiënten door Q-Support. Het lijkt ons als college niet van belang voor deze Q-koortspatiënten dat er ergens met de opgedane kennis en expertise nu een gat zal komen te vallen. Want dat zou betekenen dat mogelijk de organisatie zich al in oktober 2017 zou gaan afbouwen. Wij zullen ons dan ook hard maken, ook richting het ministerie, om dat in stand te houden en daarmee voortgang te organiseren.

In de lijn met de mogelijk landelijke campagne, omdat we met elkaar bemerken dat de beroepsgroep, de artsen, niet altijd Q-koorts, zoönosen als mogelijke diagnose snel in het vizier hebben, en het juist van belang is dat dat wat sneller ontdekt wordt en als diagnose gesteld kan worden. Die landelijke campagne. Ik heb pas overleg gevoerd met René Héman van de KNMG, om ook te bezien hoe dat in de praktijk van die artsen en in hun nascholingstrajecten een plaats zou kunnen krijgen. Het blijkt nog een hele toer om dat in een soort pakket te krijgen, waarbij dat tot een verplichting leidt, omdat ook de vrijheid van artsen daarin een groot goed is. Ik zal daar ook zeker richting het ministerie naar kijken of we daar een campagne voor kunnen vormen. En met de KNMG is al afgesproken dat we proberen het komend voorjaar nog ook wat aandacht te vestigen, doordat zij het ook als thematiek in hun blad willen gaan benoemen. En of we dat aanleiding kunnen geven om wellicht ook meer onder de aandacht te brengen bij artsen dat zoönosen en in het bijzonder de Q-koorts op het vizier moet komen bij huisartsen.

Daar waar het gaat over arbeidsmarktperspectieven beluister ik ook zonet nog even van mijn collega Pauli dat hij het zojuist al in het Pact van Brabant aan de orde heeft gebracht, om daar ook met dit perspectief te kijken wat de mogelijkheden zijn en daar een plan van aanpak op te maken. Dus er wordt meteen vervolg aan gegeven, ook op die koers.

En dan de laatste vraag van GroenLinks over het lotgenotencontact. Dat is met name via Q-uestion georganiseerd, die ook de belangen van Q-koortspatiënten naar voren brengt. Wij ondersteunen die op

dit moment al via Zorgbelang door daar professionele capaciteit bij te zetten. En wij zijn ook niet voornemens om dat te stoppen. Dus wij zullen dat ook zeker voortzetten. En dat alles bij elkaar kan natuurlijk ook niet anders luiden dan dat wij als college, zeker hopelijk met een brede steun vanuit de Provinciale Staten met betrekking tot deze motie, alleen maar meer aangemoedigd zullen zijn om ook richting ministerie helder te maken dat er nog steeds eigenlijk een Q-koortsepidemie geldend is. Dat dat niet verleden tijd is. Dat er ook nu nog steeds patiënten last van hebben. Sterker nog, er komen nu nog steeds patiënten bij. En dat de ervaringen en kennis dus ook aandacht blijven verdienen. En voor de toekomst, voor eventuele nieuwe zoönosen, wij ook die expertise weer opnieuw willen en kunnen inzetten. Die oproep, het moge duidelijk zijn, komt voort uit deze motie. En we hebben dus ook geen bezwaar tegen deze motie.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording over de motie. Ik kijk dan rond of er bij de andere fracties nog behoefte is aan het woord. De VVD-fractie? Nee. Het CDA, de heer Braspenning? Ja. Ik inventariseer even. De PVV? Geen behoefte. De fractie van D66? Nee. De PvdA? Ook niet. 50PLUS? Ook niet. De Partij voor de Dieren? Ook niet. De ChristenUnie/SGP? Ook niet. Lokaal Brabant? Ook niet. Dan geef ik het woord even aan de fractie van het CDA.

De heer **Braspenning** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Ja, het blijft op de eerste plaats altijd mooi hoe gedeputeerden reageren op een motie: is overbodig of nog meer aangemoedigd. Dat ligt volgens mij heel dicht bij elkaar, maar dat terzijde.

Over de motie kan ik kort zijn, voorzitter. Daar zijn wij het gewoon helemaal mee eens als CDA-fractie. Wel hebben we nog een aanvullende vraag. Want ik begrijp dat er Statenbrede steun is voor deze motie. Er is ook budget mee gemoeid. En wat wij doen is voor een gedeelte richting Rijk zeggen: neem je verantwoordelijkheid en los het probleem op. Maar mocht er budget nodig zijn, dan vind ik ook dat deze Staten gewoon bereid moeten zijn - daar zijn wij althans toe bereid - om daar gewoon ook extra budget voor vrij te maken. Want we weten dat voor niks de zon opgaat.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Braspenning. Ik kijk dan nog even naar de indiener en naar de vragensteller. Daar nog behoefte om zich bij de sprekers te voegen? Dan geef ik daartoe kort de gelegenheid en daarna, ten slotte, de gedeputeerde. De heer Everling als eerste.

De heer **Everling** (SP): Dank, voorzitter. Hartelijk dank ook richting GS dat zij deze motie als ondersteuning zien voor wat zij verder gaan doen. Daarnaast zou ik ook alle fracties die hier zitten graag oproepen om, als zij deze motie dadelijk steunen, ga ook richting Den Haag, naar de fracties die jullie daar hebben zitten, om daar ook aandacht te vragen voor deze problematiek. Hartelijk dank.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling. Mevrouw Roijackers, behoefte? Ja.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. En dank ook aan het college, want dit was een heel mooie toelichting op een aantal waardevolle stappen, die zowel zijn genomen als worden genomen, in de volle breedte ook van het college. Van gezondheid tot arbeidsmarkt, zorg en welzijn. Mooi om te horen. Tegelijkertijd was ik ook heel blij met de interventie van collega Braspenning, want het waren precies ook de vragen die ik nog had na de beantwoording door het college. Gaat er ook concreet, als dat nodig is, financieel worden bijgedragen, ook aan continuering van zorg en support aan Q-koortspatiënten? Dus die beantwoording zie ik graag tegemoet.

Voorts wil ik toch nog even wat zeggen aan de leden van Provinciale Staten voor zover ze deel uitmaken van de coalitie. Ik vind het jammer dat er brede steun in onze Provinciale Staten, mogelijk vanuit al onze

Statenleden, voor deze motie is en er toch ervoor wordt gekozen om de ondertekenaars van de motie alleen de coalitiepartijen te laten zijn. Ik snap de politiek wel, maar het is wel een beetje jammer, want volgens mij willen we allemaal hetzelfde in Brabant. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, kort nog reagerend op die vraag. Ik kan er niet helemaal op vooruitlopen. Vooralsnog stellen wij als college dat wij aanhouden, volhouden wat we al deden. En dat betekent lotgenotencontact ondersteunen, maar ook ondersteuning van het kenniscentrum dat zich daarop richt. Maar mocht er nou uit onze plannen en onze bevindingen, ook richting het ministerie, blijken dat er meer nodig is, dan zullen wij niet schromen om met die plannen en mogelijkheden, en dus mogelijk ook de aanvraag daarop, bij u als Provinciale Staten aan te kloppen. En dan moge blijken uit deze breed gesteunde motie dat ik verwacht dat daar dan PS alle steun aan zouden kunnen geven.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik stel voor nu de beraadslagingen te sluiten en over te gaan tot de stemming over deze motie.

Ik stel voor dat ik voldoende gelegenheid heb gegeven. Ik weet dat er een aantal mensen wegging, maar ik weet niet of ze nog in huis zijn. Dus ik kijk nog even rond.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Mevrouw De Hoon is nu niet aanwezig.

De **voorzitter**: Nee. De afwezigen zijn gemeld, maar we hebben de afspraak dat ik even de gelegenheid geef met de stembel om mensen uit rookruimtes en andere vertrekken in het pand de gelegenheid te geven hier naartoe te komen. Maar ik stel voor dat we dat nu voldoende hebben gedaan en gaan over tot de stemming.

Aan de orde is de stemming over motie 1, bij u intussen ook op de tafels. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Braspenning** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is unaniem door uw Staten aangenomen.

Besprekstukken

92/16 Statenvoorstel Pivot Park 2.0, impulsen voor een duurzame exploitatie

De **voorzitter**: Dan zijn we nu toe aan de agenda met de besprekstukken. Als eerste is het Statenvoorstel 92/16 inzake Pivot Park aan de orde. Het woord is aan de fractie van de VVD, de heer Bollen voert het woord.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Pivot Park Oss. De VVD-fractie was er onlangs nog voor een uiterst interessant werkbezoek en we zagen met onze eigen ogen de ontwikkelingen, de mogelijkheden en de ambities voor de toekomst daar. Vandaag hebben we het over die toekomst. Om de investering in Pivot Park te kaderen moeten we terug naar 2011: volop crisis en een moment waarop MSD de activiteiten besloot af te bouwen. Een groot verlies voor Oss aan arbeidsplaatsen en een spookdorp in het centrum van Oss. Met de gemeente Oss en wat hulp van het Rijk is de provincie Brabant hierop ingesprongen met de afspraak dat er lifescience-activiteiten kunnen worden ontwikkeld. De BOM werd aangewezen als uitvoeringsorganisatie. De specialistische apparatuur bleef achter en gebruikt door kleine, veelal start-upbedrijven. Veel oud-werknemers van Organon konden zo toch blijven werken. Nog steeds een goed plan volgens VVD Brabant. Inmiddels zijn er bijna veertig bedrijven gevestigd en is de vijfhonderdste werknemer intussen verwelkomd. Twee bedrijven zijn inmiddels overgenomen, wat via de BOM een flinke winst op onze investering heeft opgeleverd van ruim 60 miljoen euro. Het wijzigen van de organisatiestructuur is in lijn met de meerjarenplanning van de BOM en de gewenste integrale bedrijfsvoering. Het brengt namelijk eigendom en exploitatie van het park meer samen, wat leidt tot meer efficiency met betrekking tot de investeringsbeslissingen en het bedienen van de huurders. Om deze koers te realiseren is een financieringsimpuls nodig. De VVD Brabant staat positief kritisch tegenover dit voorstel. We behouden zo de

campus en de voor Oss zo belangrijke arbeidsplaatsen. Bovendien kan Pivot Park hierdoor verder bouwen en groeien naar de verwachte zeshonderd arbeidsplaatsen in 2020.

Voorzitter. Laten we echter in al ons enthousiasme wel reëel blijven en aan onze rol denken. De VVD-Brabant verwacht van Pivot Park dat ze uiteindelijk echt zelf haar meerwaarde waar gaat maken en verdienen. Het moment van op eigen benen staan is wat ons betreft aangebroken. Daar mag echt nog wat duidelijker op worden ingezet. In het voorstel staat dat Pivot Park gaat sturen op een realistische variant. Maar de worst case is als basis genomen voor de afdekking. Dat neigt volgens ons naar een scheve balans in ondernemen en dat vraagt ook om uitleg. In onze beleving maak je een financieringsvraag op basis van een reëel scenario en ga je niet altijd alleen maar uit van het worstcasescenario. Misschien dat het college hier nog wat nadere uitleg over kan geven.

De rol van de BOM komt in voorliggend voorstel in een ander daglicht te gaan, maar daar hebben we het volgens mij later nog over vandaag. Een duidelijke uitleg over de nieuwe structuur zou ons dan ook wat geruster kunnen stellen. In onze ogen komt namelijk de verantwoordelijkheid voor het slagen van het hele Pivot Park wel heel erg bij één partij te liggen, namelijk ons, de provincie. Zou een aangepaste governancestructuur hier wellicht kunnen helpen? Dat is de tweede vraag.

Voorzitter. Dan kom ik nog op een paar vragen die de VVD-fractie opmerkt als ze de stukken leest. In hoeverre achten GS het reëel dat de organisatie in staat zal zijn de door Roland Berger geïdentificeerde besparingen op de exploitatiekosten werkelijk te realiseren? Het rapport van de commissie van wijzen wordt als lichtgewicht gezien. Gaarne uitleg daarover. Waarom is dat zo? En is er al uitzicht op nieuwe potentiële, misschien wel private investeerders of kandidaten om zich ook op Pivot Park te vestigen? Is er bij de provincie additionele kennis nodig om een en ander van de BOM over te nemen, zoals in het voorstel staat? En zo ja, hoe worden we daar dan in voorzien? En hoe rijmt het college deze ontwikkelingen in het kader van een terugtrekkende overheid? Kunnen GS aangeven dat we hiermee ook echt klaar gaan zijn? Of volgen er nog meer steun- of door de provincie georganiseerde herstructureringsacties in de komende tijd? En dan als laatste, voorzitter, is er een exitstrategie geformuleerd of in ontwikkeling?

Resumerend is de VVD Brabant enthousiast over het Pivot Park in Oss en we zien graag een vervolg op de reeds geboekte successen. Maar we hebben nog wel de nodige vragen, zoals zojuist genoemd, om het toekomstperspectief goed helder te krijgen. Steun? Ja, maar we verwachten wel een volledige privatisering in de komende jaren.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bollen voor zijn bijdrage. De fractie van het CDA, de heer Bahar, heeft dan nu het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. De tegenslag was groot toen in 2010 MSD bekendmaakte om te stoppen met de onderzoeksafdeling in Oss. Maar afgelopen maandag kopte het Brabants Dagblad: 'Pivot Park verwelkomt 500^e medewerker'. En dit krap 5 jaar na oprichting. Een mooie mijlpaal, net zoals de behaalde resultaten met de overname van BioNovion en Acerta Pharma. Brabant heeft nu een bedrijvenpark met inmiddels 37 bedrijven in hoogwaardig onderzoek en werkgelegenheid. Successen waar we als CDA absoluut trots op zijn, maar ook realiseren we dat hieraan een prijskaartje hangt.

Voorzitter. Zoals u gewend bent van het CDA zien wij graag een degelijk financieel beleid met solide inkomsten en verantwoorde uitgaven. En daar waar er risico's genomen moeten worden weloverwogen beslissingen, die we kunnen uitleggen aan de Brabanders.

Voorzitter. Naast de successen zijn er duidelijk ook zorgen. Het doel is om te komen tot een duurzame exploitatie, zodat private investeerders het Pivot Park kunnen overnemen. Dit doel ligt echter nog niet in het verschiet. Er is sprake van een verouderd gebouw, wat investeringen vergt, de leegstand is nog groot, bedrijven komen veelal voort uit oud-MSD en er moet nog een transitie plaatsvinden naar een duurzamer sciencepark waarin echt een community van de grond kan komen. Onze belangrijkste vraag en zorg is dan ook: kopen we met dit voorstel alleen tijd of komen we daadwerkelijk versneld tot het doel om het Pivot Park over te dragen aan private partijen?

Voorzitter. Om duidelijk te krijgen waar we precies ja tegen zeggen en of de voorgestelde maatregelen uitvoerbaar en doeltreffend zijn sta ik graag met u stil bij een viertal zaken. Een, de overname van de

aandelen door de provincie; twee, de overdracht naar private partijen; drie, het gebruik van expertiserapporten en als laatste maar zeker ook een van de belangrijkste; sturen en belonen op resultaat. Om te beginnen met de overname van de aandelen door de provincie. Voorzitter. De overname van de aandelen van de BOM door de provincie kunnen we alleen maar toejuichen. Ons betoog bij de begroting begint al zijn vruchten af te werpen, waarin het Pivot Park zelfs als expliciet voorbeeld is genoemd. Met deze overname wordt de complexiteit in besturing en rapportage gereduceerd. Logische constructies en verantwoordelijkheden zijn immers de eerste stappen die we moeten nemen om het overzichtelijk en beheersbaar te houden.

Voorzitter. Dan de overdracht naar private partijen. De dynamiek van de verschillende bv's en activiteiten in het Pivot Park is groot. Dit varieert van zuivere vastgoed-bv's tot gedeelde onderzoeksfaciliteiten. We hebben echter nog onvoldoende beeld van de mogelijkheden voor een overdracht naar private partijen. Enkele vragen die we hierover hebben. Kan de gedeputeerde de mogelijkheden en opties wellicht schetsen? Zijn we bijvoorbeeld meer gericht op de overdracht van de vastgoed bv en blijft de holding toch nog een tijdje bij de provincie of is een volledige overdracht reëel? En welke rol kunnen en willen de bedrijven op het park spelen? Worden zij in dit proces betrokken en is het aandeel in het park wellicht ook voor hen interessant? Het gaat immers om een community.

Voorzitter. Dan het gebruik van expertiserapporten. Voorzitter. We zien verschillende adviezen en expertiserapporten terug in dit dossier: van toetsingen tot vastgoedvisies. Deze rapporten zijn na het Businessplan 2.0 van oktober 2015 opgesteld. Dus niet 2015, maar 2016. Het college kiest ervoor om het rapport van Roland Berger als samenvatting en uitgangspunt te nemen vanuit een macroperspectief. In dit kader een aantal vragen aan de gedeputeerde. In het rapport van Roland Berger is voor de financiële prognose van beide scenario's, dus zoals worstcase als het realistische scenario, opgenomen dat de cijfers overgenomen zijn van Pivot Park en dat deze niet zijn gechallenged of geverifieerd. Dat staat er expliciet in. Had de gedeputeerde inderdaad niet de behoefte om deze cijfers te challengen? Dan het tweede. Het meerderheidsaandeel van de toetsingscommissie challengeert wel duidelijk op een aantal punten en zet daar ook vraagtekens bij. Worden deze volledig terzijde gelegd of worden onderdelen gebruikt in een herijking van het businessplan, dat immers nog dateert van oktober 2015?

Voorzitter. Dan het laatste stuk en wellicht ook zeker het belangrijkste stuk: sturen en belonen op resultaat.

Voorzitter. De gedeputeerde vraagt om een extra krediet van 13,9 miljoen euro, met als uitgangspunt het worstcasescenario. Voor de realistische variant is dit echter 4,6 miljoen euro. Kijken we naar de feitelijk verwachte cashflowtekorten, dan zijn deze echter respectievelijk 22 miljoen euro en 11 miljoen euro. Het is dan ook reëler om deze twee laatste bedragen in het achterhoofd te hebben als we het hebben over de afstand tot de markt en private investeerders. Graag leggen we de volgende vragen voor aan de gedeputeerde. Kan de gedeputeerde aangeven hoe het krediet van circa 14 miljoen euro is verdeeld? Wat is er nou benodigd voor een daadwerkelijke investering en waarmee dekken wij exploitatietekorten af? Voor de voorzieningen wordt uitgegaan van de rente-inkomsten. Zijn deze dan volledig dekkend vanuit de toekomstige rente? De WAB-lening is immers al 0% en de gedeputeerde stelt ook voor om een renteverlaging door te voeren.

Voorzitter. Dan vanuit de toezegging op een integraal voorstel hadden wij kraag gezien dat de kpi's nu al bekend zouden zijn en niet uitgesteld tot de burap. De gedeputeerde geeft ook aan in het voorstel te zullen sturen op het realistische scenario. Dat gaf de VVD ook aan, waarbij de kredietbehoefte slechts 4,6 miljoen euro is. Daarom de volgende vragen aan de gedeputeerde: In welke mate kan er zekerheid gegeven worden over het feit dat dit een laatste financiële impuls is en dat we uiterlijk in 2026 een overdracht hebben naar een private partij, dan wel een rendabele exploitatie hebben zonder steun vanuit de provincie?

In het kader van het nieuwe werken en prestatiegericht sturen binnen de provincie zou het CDA het gepast vinden het benodigde krediet in tranches te verdelen en op basis van prestaties uit te keren. Het benodigde krediet is immers in het realistische scenario slechts 4,6 miljoen euro. Kan de gedeputeerde hierin tot een voorstel komen om kredietverlening in tranches te doen, bijvoorbeeld gekoppeld aan het aantal bedrijven, verhuurde vierkante meters, volwassenheid van het ecosysteem of een eerste private investering van een x-bedrag? Dat zou de gedeputeerde toch sieren.

Voorzitter. Graag wil ik ter afsluiting aangeven dat het CDA uiteraard trots is op het Pivot Park. Het blijft echter van belang dat we bewust zijn van het prijskaartje en dat we kritisch blijven op de keuzen die we

maken om maximaal rendement te behalen voor Brabant. Het geld van de Brabanders kunnen we immers maar één keer uitgeven. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar voor zijn bijdrage. Ik geef dan het woord aan de heer Van der Staak van de fractie van de SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Voorzitter. Maak Brabant aantrekkelijk voor hoogopgeleiden. Dat was de oproep van ASML-topman Peter Wennink afgelopen woensdag. Welnu, deze oproep kan de SP natuurlijk van harte onderschrijven. Maar Brabant dient natuurlijk aantrekkelijk voor iedereen te zijn, lager en hoger opgeleiden. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat heeft voor een groot deel te maken met werk en daar hebben we het dan vandaag ook over. Niet werk in Zuidoost-Brabant, waar ASML zit. Nee, over werk in Noordoost-Brabant, meer specifiek het Pivot Park. Het onderzoek- en ontwikkelingspark dat is voortgekomen uit de lange Osse traditie van medicijnontwikkelingen – ik zal u verder de ontstaansgeschiedenis besparen, die heeft mijn naamgenoot al aardig beschreven. Feit is, voorzitter, wij staan vandaag voor een keuze: behouden we de status quo met de kans dat Pivot Park ergens in de toekomst een stille dood zal gaan sterven of pakken we nu door, accepteren we dat soms bij zaken wat extra middelen moeten – in dit geval een lening – en scheppen we zo de mogelijkheid dat het park de gestelde ambities waar kan maken? Welnu, de SP kiest voor dat laatste. Maar toch, voorzitter, wil de SP ook al een doorkijkje vragen naar de toekomst. Zoals gezegd is het nu een onderzoek- en ontwikkelingspark. In het Statenvoorstel staat letterlijk te lezen: ‘Internationale bedrijven kopen voor veel geld kennis en kunde om nieuwe producten in de markt te kunnen zetten.’ Met andere woorden: kleine bedrijven onderzoeken en ontwikkelen, mede dankzij de provincie, en verkopen met winst door. Ja, en daar staan we dan als provincie en ik zou bijna willen zeggen: met lege handen. Zou het niet mooi zijn om die kopers dan ook te verleiden tot het produceren in Brabant? Dat kan namelijk mijns inziens het ecosysteem van en rondom Pivot Park enkel nog verder versterken, meer werkgelegenheid opleveren, een nog aantrekkelijker vestigingsklimaat opleveren en wat al niet meer. Oftewel, voorzitter, we hebben A gezegd, we gaan vandaag B zeggen en ik ben erg benieuwd naar de C, die ik zojuist geschetst heb en de visie van de gedeputeerde daarop. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Staak. Mevrouw Kardol van de fractie van de PVV dan nu.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Als je ontdekt dat je op een dood paard rijdt, spring er dan heel snel af. Dit is een wijsheid van de Dakota-indianen, lang geleden. Zij wisten het al, nu dit college nog. Dus wat doet dit college met een dood paard? Mensen van buiten worden ingehuurd om het dode paard te berijden. Bij voorkeur worden andere landen bezocht om te bekijken hoe ze daar de dode paarden berijden. Een 2.0-versie wordt gecreëerd om dode paarden harder te laten lopen. De voorwaarden worden veranderd, zodat het paar levend lijkt. Twitter wordt zelfs ingezet om het dode paard aan de man te brengen. En er wordt een commissie benoemd om het dode paard te bestuderen en er een nieuw businessplan op los te laten. En het Businessplan Pivot Park 2.0, voorzitter, laat nogal te wensen over. Het meerderheidsadvies van de toetsingscommissie over het businessplan is vernietigend. En toch trekt deze VVD-gedeputeerde zich niks van deze meerderheid aan. Snappen wij dan niet dat dit dode paard springlevend is? Om het ons te laten begrijpen, moet het college wellicht Ben Tiggelaar vragen voor een eendaags seminar dode paarden berijden. De toetsingscommissie schrijft: ‘Er zijn tot nu vele miljoenen ingebracht en uitgegeven.’ Ingebracht is 90% door de overheid en slechts 10% door het bedrijfsleven. ‘De oorlogskas is leeg’, vervolgt de commissie. Ik citeer verder: ‘En ondanks dat is de bezetting laag en zijn de huren te hoog, is een belangrijk deel van de bedrijven voortgekomen uit MSD en is de werkgelegenheid relatief gering. Daarnaast vinden wij dat de beoogde resultaten van de investering en inspanningen, dus ook de werkgelegenheid, niet realistisch zijn. De investeringen die gedaan moeten worden, acht de commissiemeerderheid economisch niet verdedigbaar en ook niet vanuit het belang voor de biotech in Nederland en omstreken. Politici nemen daarmee een welbewust risico.’ Einde citaat. Voorzitter. Een welbewust risico voor de Brabander wel te verstaan. Het is duidelijk dat het college het voorstel heeft geschreven met het positieve minderheidsadvies van de toetsingscommissie in het achterhoofd. Maar in hoeverre heeft de gedeputeerde gehoor gegeven aan de kanttekeningen die gepaard gingen bij dit minderheidsadvies?

Voorzitter. In het voorliggend Statenvoorstel vraagt de gedeputeerde van Provinciale Staten een eenmalige extra investering van 13,9 miljoen euro voor Pivot Park 2.0. Naast de reeds gedane investering door de provincie maakt dit een totaal van 37,2 miljoen euro. Waarom blijven de bedragen van derden achterwege? Waar is Pauli's fameuze multiplier? Tussendoor wordt ook nog een verlaging van de leningsvoorwaarden vermeld. De rente wordt naar beneden bijgesteld en de aflossingstermijn wordt verlengd. Maar hoe zit het met de precedentwerking? Ik kan me voorstellen dat iedereen die een lening heeft een lagere rente wil betalen. En inmiddels hebben veel bedrijven een lening bij de provincie. Voor het risico is een aanvullende risicoreservering van 3,5 miljoen euro benodigd. En tot slot een van de belangrijkste punten, het verlies. Onder aantrekkelijk financieel perspectief wordt gerept over een cumulatief verlies van 11,6 miljoen euro in het meest realistische scenario en om maar niet te spreken over de worstcasevariant: 25,6 miljoen euro.

Het Pivot Park opereert in de sector Biotech voor nieuwe medicijnen. En met de door het college gevraagde investering groeit ook het belang en de zeggenschap in de parkorganisatie, naar eigen zeggen. De PVV wil het college dan ook net als in 2011 oproepen om alles te doen wat binnen zijn mogelijkheid ligt om het gebruik van proefdieren door bedrijven op Pivot Park te beperken tot gevallen waarbij andere testmogelijkheden in het geheel niet mogelijk zijn. De regering heeft de ambitie uitgesproken dat Nederland in 2025 wereldleider is in proefdiervrij onderzoek en dat er een stappenplan komt om deze innovatieve doelstelling te behalen. Is het geen mooie ambitie om te zorgen dat Brabant koploper wordt in proefdiervrij onderzoek? Is de gedeputeerde bereid om deze ambitie naar 2025 te onderschrijven door een stappenplan te maken voor het provinciaal stimuleren van de afbouw van proefdieren en dierproeven?

Afsluitend, voorzitter, waardeert de PVV het dat door het college zijn best wordt gedaan voor een economisch initiatief. Echter, de PVV is voorstander om deze miljoenen euro's aan belastinggeld in te zetten op realistische voorstellen voor de economie, infrastructuur en werkgelegenheid.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Kardol. Bent u recent nog in Oss geweest bij Pivot Park of niet?

De **voorzitter**: Mevrouw Kardol.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Volgens mij weet u waar ik vandaan kom, dus ik ben heel bekend met Oss. Ja.

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Bent u dan ook bekend dat daar geen dierproeven meer uitgevoerd worden?

De **voorzitter**: Mevrouw Kardol.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Wellicht heeft u mij niet verstaan. Ik heb gezegd: 'door bedrijven die op Pivot Park gevestigd zijn'. En dat betekent misschien niet dat ze niet op Pivot Park worden uitgevoerd, maar wel door de bedrijven elders anders op een andere locatie kunnen worden gehouden. En dat wordt helaas nog steeds in Brabant gedaan. Vandaar ook onze oproep.

De **voorzitter**: Mevrouw Kardol vervolgt haar betoog. Of was u al klaar?

Mevrouw **Kardol** (PVV): Ik wil nog even bij de oplossing komen. Wat is nu de oplossing? Het begint bij durven te zien dat er feitelijk een negatief beoordeeld businessplan ligt, er tegenvallende resultaten zijn en dit daarmee een onverantwoorde extra investering is. Pak de taak van het voorbereiden en besluiten door Provinciale Staten serieus op en organiseer een informatiebijeenkomst en een themavergadering. Pak de tijd om het anders te bezien en hierover ook te sparren met Provinciale Staten. Pivot Park in Oss was het

paradepaardje van deze VVD-gedeputeerde in 2011, dus ik begrijp dat het ook moeite kost en ook moet, en misschien ook pijn doet als de gedeputeerde anders gaat handelen en dit paard ook echt dood verklaart. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Kardol voor haar bijdrage. Dan de heer Kutlu van de fractie van D66.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt een Statenvoorstel waarin ons wordt gevraagd om een extra investering van 13,9 miljoen euro in de vorm van een langdurige lening te doen ten behoeve van een aantal noodzakelijke aanpassingen aan de campus. Het doel hiervan is de al eerder in gang gezette transitie te realiseren, waardoor een duurzame exploitatie tot stand kan komen. Hiervoor moeten er dan wel meer private investeerders komen, die de overheidssteun overbodig zullen maken. Hiermee wordt het bestaande farma-ecosysteem in Brabant en rondom Oss in stand gehouden en kan het zich verder ontwikkelen. Onze regio is inmiddels wereldwijd, terecht, bekend als een hoogwaardige kennisregio. Daarom kunnen wij het ons niet veroorloven om dit in stand te houden en onze positie te versterken. Op deze manier lukt het ons beter om nog meer bedrijven en particuliere investeerders naar ons toe te trekken. Dit moet uiteindelijk leiden tot behoud en het vergroten van de bestaande kennis en werkgelegenheid. Wanneer wij geen nieuwe investeringen zouden willen doen in dit traject, dan bestaat er een reële kans dat de transitie niet lukt en dat wij onze eerdere investeringen niet kunnen terugverdienen. Hierdoor zou belangrijke kennis verloren gaan, zouden met name startende bedrijven inclusief bijbehorende werkgelegenheid verdwijnen en zou een gat in het nationale en regionale farma-ecosysteem ontstaan.

Voorzitter. Voor de fractie van D66 is de noodzaak van een aantrekkelijke innovatiecampus in de Osse regio wel bewezen. En dat dit alleen door een duurzame exploitatie kan worden gewaarborgd, is ook een feit. Dit gaat niet vanzelf en om dit te realiseren moeten er klaarblijkelijk nieuwe maatregelen genomen worden. Dit kunnen wij dan ook begrijpen. Desondanks is onze fractie wel kritisch ten opzichte van de wijze waarop wij dit soort investeringen moeten doen in de vorm van een langdurige lening. Aangezien er ook een extra verzekering hiervoor nodig is van 3,5 miljoen euro om het bestaande risico af te dekken. We willen graag weten of we hiermee 100% garantie hebben dat wij onder alle omstandigheden ons geld terug zullen krijgen.

Graag willen wij een reactie van GS hierop.

Vervolgens vindt onze fractie dat wij aan dit soort investeringen ook een aantal maatschappelijke doelen moeten koppelen.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Kutlu** (D66): Dat ga ik doen, voorzitter. In de zin van social return en participatiewetgeving. Graag willen wij van GS weten of dit al hierin meegenomen is. Tot zover. Dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu voor zijn bijdrage. Dan is mevrouw Knoet van de fractie van de PvdA nu aan het woord.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt het verzoek tot opnieuw een investering in het Pivot Park. Een verdere ontwikkeling van de locatie is gewenst. Bij de start in 2012 is toentertijd al voorzien dat het meer geld zou kosten dan toen voorgesteld. Het is aan te bevelen dat GS en PS bij planvorming toch scherper worden, zodat dit soort tussentijdse aanvullingen ons niet voor het blok gaan zetten. Hoe weten we nu zeker dat hiermee het einde is bereikt? De adviezen die er vandaag bij zaten, zijn nog niet allemaal positief. Tegenover deze kritische noot staan de resultaten. Bedrijven doen het beter dan verwacht en als PvdA zijn we natuurlijk verheugd dat ook het aantal arbeidsplaatsen hoger is dan verwacht. En op dit punt heeft het plan zich bewezen. Volgens GS zou de investering niet gehaald moeten worden door het afkomen van het fonds bij de BOM, want dat is lastig gegeven de gemaakte afspraken, maar hoe groot zijn onze risico's dan? Volgens GS beperkt en overzienbaar en de inschatting is dat het voldoende revolverend zal zijn door de huuropbrengsten.

De PvdA kan mede door de inzet van de gemeente Oss instemmen met de investering in het Pivot Park met inachtneming van de hiervoor gemaakte opmerking. Want weten we nu zeker dat hiermee het einde bereikt is?

De keus is om voor de financiële onderbouwing het worstcasescenario in plaats van het realistische scenario. Een heldere keuze vanuit de gedachte dat we niet bij iedere tegenslag een discussie willen. Maar het duidt mogelijk ook op te weinig vertrouwen in de resultaten en de overdracht naar private partijen. En daarom hoor ik graag de gedeputeerde over de aanvullende acties om te zorgen dat de resultaatinschatting realiteit wordt. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Knoet voor haar bijdrage. Dan de fractie van GroenLinks nu, de heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Het Pivot Park is een boeiende casus voor wie geïnteresseerd is in het stimuleren van economische ontwikkeling door publieke en private investeerders. Het is in zekere zin een zoveelste testcase of een campusontwikkeling ook echt gaat werken. Maar, voorzitter, laten we niet vergeten dat het Pivot Park bovenal de uitkomst is van ondoordacht en ik durf zelfs te zeggen immoreel neoliberal handelen van de voormalige CEO van Akzo Nobel, Hans Weijers, die Organon een dag voordat het zelfstandig naar de beurs zou gaan, verkocht aan het Amerikaanse Schering-Plough. Voor een ietwat hoge prijs werd Organon zo speelbal van een groot farmaceutisch bedrijf dat nieuwe producten ontwikkelt door innovatieve bedrijven op te kopen en leeg te trekken. En niet veel later werd Schering-Plough zelf prooi van een nog groter Amerikaans farmaceutisch bedrijf, MSD. En u kent de geschiedenis, reorganisatie op reorganisatie zorgden ervoor dat uiteindelijk alle medewerkers op het gebied van onderzoek en ontwikkeling op straat kwamen te staan. In de Osse regio kwam de klap hard aan. Verlies van arbeidsplaatsen, teruglopende omzet in de middenstand, faillissementen van toeleveranciers en dalende huizenprijzen. De financieel economische crisis kwam in Oss dubbel aan. Voorzitter. Maar gelukkig zijn mensen veerkrachtig en ik heb dat ook in mijn eigen omgeving mogen meemaken. Verschillende ex-medewerkers zijn met de nalatenschap van MSD-Organon bedrijfjes gaan opzetten en met succes. Hier en daar zelfs met heel veel succes. We kennen allemaal de astronomische bedragen waarmee Acerta Pharma en BioNovion zijn verkocht. En gelukkig hebben deze groeiende bedrijven vooralsnog besloten om in Oss te blijven. De BOM, die deelnam aan deze bedrijven, plukte er voor 64 miljoen euro de vruchten van mee.

Voorzitter. Om met eigen ogen te zien hoe de situatie is, bezocht ik deze week het Pivot Park en sprak daar met CEO Mirjam Mol-Arts. En zij gaf aan dat ze de laatste tijd weer de positieve sfeer ervaart die zij nog herkende uit de tijd van Organon. Er wordt weer gedacht in kansen en mogelijkheden en ook het screeningscenter is van grote intrinsieke waarde voor het Pivot Park. Het kan dus verkeren. Chapeau aan iedereen die hiervoor zijn nek heeft uitgestoken. Voorzitter. En dit geldt dus ook voor de provincie, de gemeente Oss, de BOM en MSD, die de afgelopen jaren samen 36 miljoen euro hebben geïnvesteerd in bedrijven en het Pivot Park om een basis te leggen voor een succesvol farma-ecosysteem. Maar hoewel er weer die positieve sfeer hangt van weleer zijn nog niet alle problemen opgelost. De transitie naar een volwaardige open innovatiecampus gaat langzamer dan gedacht. Er zijn daarom extra middelen nodig om de verhuurbaarheid van gebouwen te verbeteren, de servicekosten te verlagen en de beoogde energiebesparing te realiseren. De grootste uitdaging is blijkbaar nog wel om vaste vierkante meters te verhuren. En de bedrijven hebben die tot nu minder nodig. Al met al loopt de continuïteit in die zin toch wel een risico, waardoor het nog maar af te wachten is of private investeerders willen instappen.

Voorzitter. Om maar gelijk duidelijk te zijn, GroenLinks gelooft toch in de toekomst van het Pivot Park. Wij vertrouwen op de veerkracht en de innovatiekracht van de mensen die daar werken. Wij vertrouwen erop dat met de extra lening van 13,9 miljoen euro de kasstroom over vier tot acht jaar positief zal zijn. Wat ons betreft dus steun voor het voorstel. Alhoewel we ons ook de financiële kant van de zaak realiseren. En we zijn ook benieuwd naar de antwoorden op financiële vragen die ondertussen zijn gesteld.

Voorzitter. Wel steun, maar ook twee belangrijke kanttekeningen. In de eerste plaats vindt GroenLinks het moeilijk verteerbaar en niet te verdedigen naar de Osse samenleving dat de BOM namens de provincie 64 miljoen euro verdient aan de verkoop van twee bedrijven op het Pivot Park en geen enkele verplichting heeft om maar een euro daarvan in het Pivot Park te herinvesteren. Nu ken ik de BOM als een betrouwbare

partner van het Pivot Park, dus er zal echt wel in bedrijven op het Pivot Park worden geïnvesteerd, maar het feit dat die situatie nu open is, is wat ons betreft onwenselijk. En niet alleen op morele gronden, maar vooral ook omdat op deze manier groeipotentieel aan het Pivot Park wordt onthouden, is dat geen goede zaak. We moeten ons realiseren dat het rendement dat de BOM heeft kunnen maken op Acerta Pharma en BioNovion alleen zo hoog heeft kunnen zijn, omdat het gaat om typische beginnende farmaceutische bedrijven met een hoog risicoprofiel. Zoals er dus nog veel meer zijn op het park, die juist roepen om extra ondersteuning. Dus juist omdat onderzoek lang duurt en de kans op ontwikkeling van een succesvol medicijn gering is, kun je een klapper maken als het wel lukt. En dat geluk heeft de BOM gehad. Veel vergelijkbare bedrijven vragen dus om extra steun. En hoe makkelijk het voor de BOM ook zou kunnen zijn om het rendement in andere bedrijven, minder risicovolle bedrijven elders in Brabant te investeren, het zou goed zijn om het toch in het Pivot Park te doen.

De **voorzitter**: Kunt u gaan afronden?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Zeker. Door de investering in bedrijven op het Pivot Park open te houden wordt de kans op een succesvolle doorontwikkeling van een volgende generatie farmaceutische bedrijven beperkt. En daarom hebben wij daarop een motie ingediend. Wij vinden het belangrijk. Wat ons betreft gaan GS afspraken met de BOM maken over het met voorrang investeren van verkregen rendement in het Pivot Park. En dan nog een tweede punt en dan rond ik af, voorzitter. Wij vinden het belangrijk, omdat Oss al zoveel zware klappen heeft gehad en ook al 7,7 miljoen euro in het Pivot Park heeft geïnvesteerd, dat de provincie de lening, die voor Oss staat gepland, overneemt. En daarmee dus Oss een extra helpende hand biedt. Voorzitter. Tot zover.

Motie M2 'Laat BOM exit-gelden Acerta Pharma en BioNovion met voorrang investeren in Pivot Park'
"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 20 januari 2017, behandelend
Statenvoorstel 92/16 Pivot Park 2.0, impulsen voor een duurzame exploitatie;
overwegende dat:

- de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) tot op heden 64 miljoen euro heeft verdiend aan de verkoop van Acerta Pharma en BioNovion, twee farmaceutische ondernemingen gevestigd op het Pivot Park;
- dit rendement alleen zo hoog heeft kunnen zijn omdat het risicoprofiel van beginnende farmaceutische bedrijven veel hoger is dan van bedrijven in veel andere sectoren (onderzoek duurt lang en de kans op succesvolle medicijn-ontwikkeling is laag);
- het een taak van de BOM is en blijft om te investeren in ecosysteem-ontwikkeling;

constaterende dat:

- net de nieuwe werkverdeling tussen de BOM en de provincie, de BOM niet meer investeert in locatie-ontwikkeling, zoals in het Pivot Park;
- regels en mandaten niet toestaan dat de BOM verliezen van het Pivot Park verrekent met rendementen uit haar fondsen;
- het aan de BOM is of en in hoeverre zij het verkregen hoog risico-rendement uit de verkoop van Acerta Pharma en BioNovion herinvesteert in andere farmaceutische bedrijven op het Pivot Park met een vergelijkbaar hoog risicoprofiel;
- hiermee het risico bestaat dat financiële middelen worden onttrokken aan het ecosysteem op het Pivot Park;
- hierdoor de kans op succesvolle doorontwikkeling van bedrijven onvoldoende wordt gestimuleerd, de kasstroom van het Pivot Park lager kan uitvallen en de kans toeneemt dat provinciale lening van 13,9 miljoen euro onvoldoende blijkt te zijn;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- met de BOM afspraken te maken over het met voorrang investeren van het verkregen

- rendement uit voornoemde exits in bedrijven op het Pivot Park;
- en hierover Provinciale Staten te informeren; en gaan over tot de orde van de dag.
- GroenLinks: Arno Uijlenhoet”

Motie M3 'Ontzie Oss in bijdrage Pivot Park'

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 20 januari 2017, behandelend Statenvoorstel 92/16 Pivot Park 2.0, impulsen voor een duurzame exploitatie; overwegende dat:

- de gemeente Oss, haar inwoners en de middenstand het zwaar te verduren hebben gehad onder de teloorgang van Organen en het hiermee gepaard gaande verlies van enkele duizenden arbeidsplaatsen de afgelopen jaren;
 - de gemeente Oss tot op heden reeds 7,7 miljoen euro in het Pivot Park heeft geïnvesteerd;
- constaterende dat:

- de gemeente Oss opnieuw wordt gevraagd om een lening te verstrekken van 1,2 miljoen euro;
- de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) door de verkoop van Acerta Pharma en BioNovion, twee bedrijven die op het Pivot Park zijn gevestigd, 64 miljoen euro heeft verdiend;
- de gemeente Oss, anders dan de provincie Noord-Brabant op termijn, niet gaat profiteren van het rendement van de fondsen van de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- de beoogde lening van 1,2 miljoen euro van de gemeente Oss over te nemen en deze toe te voegen aan het eigen uit te lenen bedrag van 13,9 miljoen euro;

en gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks: Arno Uijlenhoet”

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. Dan is nu het woord aan de fractie van de Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. In december hebben wij al vragen gesteld over deze lening en over het Pivot Park. Als Partij voor de Dieren hebben we duidelijk een andere visie op ondersteuning aan het Pivot Park dan het college. Met het voorliggende voorstel doen we opnieuw een beroep op publiek geld om economische bedrijvigheid te financieren. En ook nu weer een enorm bedrag, 13,9 miljoen euro, terwijl uit onze vraag blijkt dat er ook klaarblijkelijk genoeg geld verdiend wordt vanuit het Pivot Park met een rendement van 64 miljoen euro. Voorzitter. Als je al zou kiezen om geld te investeren, dan lijkt het ons beter om dat geld vanuit die investeringsmaatschappij te doen, de BOM, in plaats van met extra provinciaal geld. Geld dat voor heel veel andere doelen ook heel nuttig besteed kan worden. En ik noem er een, bijvoorbeeld onze natuur. En het verbaast ons ook dat over de voorwaarden van die lening, ondanks het bedrag van 13,9 miljoen euro, ook nog geen afspraken zijn gemaakt. Dat lijkt ons een soort vrijbrief en ook geen goed idee. Een lening van bijna 14 miljoen euro voor een verwachting van honderd of misschien tweehonderd arbeidsplaatsen. Dat is 127.000 euro per plaats en dat soort getallen stelt ons niet gerust. Vroeger had je de Boerenleenbank en nu hebben wij de Brabantleenbank. Wij vinden dat geen goede ontwikkeling. Dan vinden wij het ook zeer te betreuren dat er geen gebruik wordt gemaakt van mogelijkheden om het aantal dierproeven te verminderen. Als je al optreedt als financier, dan vinden wij dat het maatschappelijk verantwoord moet zijn. De wens van de Tweede Kamer en de regering is om het aantal dierproeven te verminderen en in te zetten op alternatieven, waarvan ook steeds duidelijker wordt dat die een veel beter voorspellend vermogen hebben dan dierproeven. Maar het college is kennelijk van mening dat het park vol moet, ook al levert het meer dierproeven op. Dat is wat ons betreft niet nodig, niet innovatief en niet toekomstgericht, dus zeker niet duurzaam. En dat vinden wij erg jammer. Want zowel financieel als maatschappelijk mist het voorstel voor ons de nodige aantrekkingskracht. Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage. Dan nu het woord de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Toen in 2012 MSD haar R&D-activiteiten stopte heeft de provincie denk ik op een goede manier haar rol opgepakt door aan te jagen, het Pivot Park op te starten en daarmee ook een kans te geven om de activiteiten die plaatsvonden ook naar de toekomst toe te laten realiseren. We hebben daar onze verantwoordelijkheid in genomen. En tegelijkertijd hebben we toen ook aangegeven dat er ook een eindigheid moet zijn aan de verantwoordelijkheid die we daarin willen nemen. En dat er ook een overdracht moet plaatsvinden aan private partijen.

Voorzitter. Er ligt nu een voorstel voor, dat eigenlijk een zwart-witvoorstel is. Bij niets doen zullen de verliezen toenemen en de campus zal uiteindelijk verdwijnen. Een status quo is geen optie meer. U vraagt ons om een additionele financiering. En ik denk dat er door de Staten een heel aantal vragen gesteld zijn. Terechte vragen, die ook wij hebben. We willen daarop een heel helder antwoord van de gedeputeerde hebben voordat we onze beslissing kunnen maken. Een, de exitstrategie. Hoe is die vormgegeven en hoe neemt u ons als Staten daarin mee? Twee. Geeft deze impuls, die u van ons vraagt, nou ook daadwerkelijk het perspectief dat u schetst? Oftewel, hoe groot zijn de risico's? En drie, en dan ga ik mee met de CDA-fractie, hoe neemt u de verantwoordelijkheid en mogelijkheid om eventueel tussentijds in te grijpen en grip te houden op de situatie? En op die drie vragen willen wij een heel helder antwoord hebben om zo ons standpunt te kunnen bepalen of deze investering ook de juiste investering is, met het risicoprofiel dat ook past bij een investering van de provincie van 14 miljoen euro. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. De heer Heijman van Lokaal Brabant ziet af van het woord. Dan kijk ik of de gedeputeerde terstond, en dat kan, de beantwoording kan aanvangen. Aan hem het woord.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank u wel. Laat ik beginnen met degenen die zich positief hebben uitgesproken hartelijk te danken voor die positieve uitspraken. Het college denkt natuurlijk dat dat volledig terecht is, voor 100%. Als je zo'n enorme transitie doet, zo'n groot bedrijf weet om te zetten naar een open innovatiecampus, en je weet levensreddende medicijnen op biologische basis te maken die wereldfurore maken, dan denk ik dat er een geweldige prestatie is geleverd. De voortgang is prima: veertig bedrijven, vijfhonderd medewerkers. In 2020 denken we dat er al meer werkgelegenheid is voor researches dan er ooit voor MSD en Organon was. En als je naar het financiële plaatje kijkt, los van alle vragen die gesteld zijn, kijkt u even naar bijlage 1, die het heel treffend aangeeft. Op dit moment is in totaliteit zo'n 36 miljoen euro geïnvesteerd, waarvan 25 miljoen euro zit in vastgoed, dat nog steeds de waarde heeft van dat vastgoed. U heeft daarbij gekregen voor slechts 1 symbolische euro, mede dankzij de inbreng van mijn voorganger gedeputeerde Jacobs, voor 25 miljoen euro aan unieke hooggekwalificeerde computerapparatuur. Dus u heeft een waarde van 50 miljoen euro. U heeft 36 miljoen euro geïnvesteerd. U heeft netto 61 miljoen euro via de BOM er al uitgehaald via exits. De provincie heeft er al netto 20 miljoen euro uitgehaald. Degenen die kritisch zijn snap ik wel, maar als je dan termen als 'dood paard' gebruikt, dan weet ik bij uw fractie niet wat u dan onder een gezond paard verstaat. Voorzitter. Hier is denk ik hogeschool bedreven door alle betrokkenen die er bij aanwezig zijn geweest. En dat gaat door.

Waarom nu investeren? Laat ik u dat proberen te verklaren. Eigenlijk zijn de successen goed. 71% van de kantoorruimte is bezet. Maar het zijn deels oude gebouwen, waar ingewikkelde leidingstructuren onder lopen, die slecht zijn geïsoleerd. Op het moment dat je laboratoriumbedrijven moet verplaatsen, zijn dat kostbare aangelegenheden. Dat pas je niet in een verhuishwagen, zoals je bureaustoelen verhuist en je verhuist naar een ander bedrijf. Dat is een. Punt twee, we zullen wat moeten gaan slopen en wat moeten gaan verbouwen. En we zullen vooral dat park een zelfstandig park moeten laten worden met een eigen entree en een eigen beveiliging. En dat brengt heel veel exploitatievoordelen met zich mee.

Punt drie, dan werken we toe naar een exit. En natuurlijk komt er een exitstrategie, maar je moet pieken op het juiste moment. Het heeft weinig zin om een exitstrategie te voeren op het moment dat je ziet dat je bedrijfsresultaat nog niet goed is. Je realiseert een exitstrategie op het moment dat je ziet dat je bedrijfsresultaat positief is. En dat gaat het worden, er zijn prachtige voorbeelden van. Er zijn heel veel

voorbeelden in Nederland dat met name universiteitscampussen commerciële partijen verantwoordelijk zijn voor de vastgoedexploitatie en de exploitatie van de campus. En uiteindelijk gaat dat hier ook gebeuren. En zo'n exitstrategie eindigt natuurlijk met u afstemmen en de resultaten met u bespreken.

Waarom het worstcasescenario? Omdat we met gemeenschapsgeld – laat ik dat even benadrukken – minimaal risico wilden nemen. En die afdekking van het worstcasescenario komt via het economisch geld dat in de meerjarenbegroting van u vastligt.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Ja. Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. De eerste woorden: er zijn veel kritische vragen gesteld. Ik denk vanuit een positieve insteek. U haalt het dode paard van één fractie eruit. Ik denk dat het wel recht doet aan de kritische houding die we hebben, omdat we de risico's ook af moeten wegen.

En dan kom ik op de exitstrategie. Ik snap heel goed dat u een cash-exitstrategie heeft, dat u zegt: wanneer kunnen we het beste cashen? Tegelijkertijd zijn er ook veel vragen gesteld over een tussentijdse exitstrategie: wanneer houdt je verantwoordelijkheid op in dat proces? En daar heb ik u nog niet over gehoord. Is daar door het college over nagedacht? En is daaraan in dit voorstel op dit moment een plek gegeven en kunt u daar de Staten ook in meenemen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): U moet twee dingen onderscheiden. Ik heb dat de vorige keer in uw Staten al een keer gezegd en ik ga dat nog een keer zeggen. Nederland is in de beleving van deskundigen te klein geworden om medicijnen vanaf het prille ideeetje tot het grootschalig opschalen en produceren uiteindelijk binnen onze landsgrenzen te houden. Dat vraagt soms per medicijn een investering van 1 miljard euro. Daar zitten vooral heel veel grote buitenlandse investeerders in, Amerikaanse investeerders. Tegelijkertijd zie je twee andere dingen. Dat is dat grote farmaceuten geen gesloten R&B-afdeling hebben, maar via cherry picking vooral geïnteresseerd zijn om jonge bedrijven op te kopen. En natuurlijk proberen we daarbij af te spreken dat dan die bedrijven in Brabant blijven en hier in Brabant doorgroeien. Dat is een. En punt twee, je ziet door de snelheid van veranderingen dat ze veel meer aan open innovatie gaan doen, bedrijven gaan kopen. En dat er een enorme trend is van medicijnen op chemische basis naar eiwitbasis. Daar houdt Pivot Park zich mee bezig. Dat zijn de bedrijven. Dat is de BOM. En de BOM blijft dat doen met heel veel gerichte aandacht en maximale aandacht.

Het tweede is het vastgoed. In het vastgoed, was ik u net aan het vertellen, zijn we nog niet zo ver. We zijn letterlijk en figuurlijk in 2011 begonnen om in een grote fabriek een schaar te zetten en te knippen. We zijn aan de slag gegaan. Nu zitten we in de fase dat we dat moeten actualiseren, dat het een zelfstandige campus wordt met een eigen entree en eigen energievoorzieningen. Dat we efficiency betrachten qua indeling van die gebouwen en dat soort zaken meer. Daar gaat het geld voor gebruikt worden. Dat proberen we af te dekken met het worstcasescenario om zo min mogelijk – lees: geen – risico te lopen. Mijn collega verstrekt de lening en ik dek het risico in het worstcasescenario af met economisch geld. Maar u kent dit college, dat uiterst ambitieus is, dat we werkelijk alles proberen er uit te halen om het met minder risico's dan nu gepland te doen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Maar dat was geen antwoord op mijn vraag. Want mijn vraag was of u een tussentijdse exitstrategie heeft. Want we hebben toch afgesproken dat we het over zouden dragen aan private partijen? U komt met een heel verhaal over hoe we met de farmaceutische industrie om willen gaan. En precies daar blijft het bij mij wringen: wat is nou onze verantwoordelijkheid als overheid daarbinnen? Weten wij die verantwoordelijkheid af te bakenen? Uit uw antwoord krijg ik daar nog steeds geen gevoel bij. Tot waar gaan wij nu investeren? Komt hierna nog een keer een investering? Welke

visie zit erachter? En dat is toch iets waartoe ik u oproep, om dat ook juist bij dit soort processen een plek te geven. Ik begrijp dat het vanuit het college nog niet helder is. Dat maakt het voor ons alleen maar lastiger, moet ik er eerlijk bij zeggen, voorzitter, om dan hier wel met die 15 miljoen euro in te stemmen. Dus misschien zou u nog een laatste poging kunnen doen. Wij willen daarop toch echt wel een duidelijk en helder verhaal van het college hebben.

De **voorzitter**: De heer Pauli.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Het momentum is te vroeg. U bent nog niet zo ver. U heeft een exploitatieresultaat uit de gewone bedrijfsvoering die negatief is. Dan zegt een econoom meestal: dan is het niet zo verstandig om het te gaan verkopen en een exit te realiseren, dan lijdt je verlies. Wij denken met aanpassingen ter grootte van 13,9 miljoen euro dat de komende jaren aanzienlijk op de rit te krijgen. En makkelijker van 71% kantoorbezetting naar 100% te kunnen komen. En een grotere bezetting van laboratoria vraagt nu investeringen, om vanaf, zoals in de notitie staat, tussen 2020 en 2025 een exit te realiseren. En er zijn prachtige voorbeelden van in Nederland hoe dat in de praktijk werkt. En duidelijker kan ik niet zijn, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel. Voorzitter. De gedeputeerde kiest er inderdaad duidelijk voor om dat vanuit een wat macroperspectief te benaderen. Hij zegt dat we geduld moeten hebben. Het punt waar we met name in deze fase kritiek op hebben is waar we nou precies staan. Als u het vanuit een macroperspectief benadert, maar vervolgens op sommige onderdelen in onze ogen een microbenadering kiest – of het nou ventilatie of vloeroppervlakte is – als wij zeggen dat we hier een ecosysteem op de lange termijn hebben, hoe gaan we dat dan doen? Wij onderschrijven ook inderdaad uw ambitie.

De **voorzitter**: Mijnheer Bahar. Interrupties zijn bedoeld om kort en krachtig vragen te stellen, niet om een heel betoog te houden. Dus wilt u even heel helder en kort interrumpen?

De heer **Bahar** (CDA): Excuus, voorzitter. Voorzitter. De concrete vraag is, los van de resultaten die zijn behaald: hoe gaan we en in welke stappen gaan we zorgen voor een ecosysteem dat op zichzelf kan draaien en niet steunt op de provincie?

De **voorzitter**: De heer Pauli.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Het spijt me, maar ik kan helaas niet meer doen dan herhalen. De gebouwen zo inrichten qua verbouw, qua nieuwbouw dat we de capaciteit van de kantoren aanzienlijk kunnen verhogen, die op dit moment 71% bedraagt. Het tweede wat ik heb gezegd, is dat met name de laboratoria nog een onderbezetting kennen. Op het moment dat we die efficiënter gaan inrichten en van andere apparatuur gaan voorzien, dan kunnen we de capaciteit aanzienlijk verhogen. Op de derde plaats heb ik gezegd dat we de aantrekkelijkheid van de campus kunnen verhogen op het moment dat we wat losweken van het MSD-deel, daarin voorzieningen treffen in de openbare ruimte, in de toegang en dat soort zaken meer. Dat zal leiden tot meer gebruikers. Gezien de realisaties van de afgelopen jaar is toch de verwachting aanwezig dat die lijn doortrekt. Dat zal leiden tot enorm veel efficiency. Doordat we de rentecomponent van 6,5% verlagen naar de huidige marktconforme rente rond de 2%, die we gaan afsluiten zodra u ja heeft gezegd. Want ik zou van u op mijn donder krijgen als ik al deals had gesloten die nog niet via uw Staten zijn gepasseerd. Dan weten we het rentepercentage te verlagen en worden we een aantrekkelijke partij voor jonge startende bedrijven om zich op Oss te vestigen. Dat geheel gaat ertoe leiden dat de komende jaren de bedrijfsexploitatie positief zal zijn. En dan is het moment tussen 2020 en 2025 aangebroken om uiteindelijk een exit te gaan realiseren. In de tussentijd gaan we door met de bedrijven. We hebben al twee heel succesvolle gehad, 81 miljoen euro opgeleverd. Er zit nog een exitpremie aan te

komen van Acerta op het moment als het medicijn straks daadwerkelijk op de markt komt. Dan mag u ook rekenen op een premie van 30 miljoen euro tot 40 miljoen euro. En er zou zomaar nog een derde bedrijf bij kunnen komen. Waar praat u in godsnaam over?

De **voorzitter**: De heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Ik blijf er toch moeite mee houden dat er op twee manieren naar wordt gekeken. Enerzijds op het moment dat het ons uitkomt dat we het vanuit het grote geheel moeten zien. Maar zegt de gedeputeerde hiermee ook: heb eigenlijk vertrouwen, maar ik kan nog onvoldoende concreet maken in welke stappen wij tot al dan niet een exitstrategie, maar belangrijker nog naar een goed draaiend Pivot Park kunnen gaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Ik heb gezegd dat we echt de komende twee, drie jaar nodig hebben. Die tijd moet u gunnen om in de positieve bedrijfscijfers te komen en die veranderingen door te voeren. In de tussentijd gaan we door met bedrijven. De maximale investering is bekend. Er is geen verwachting dat er aanvullende geldmiddelen nodig zijn, op basis van worst case ingeschat. We hebben de contacten met private partijen, maar we denken dat het momentum tussen 2020 en 2025 zal liggen om die exit daadwerkelijk te realiseren.

De **voorzitter**: De heer Uijlenhoet wekt de indruk om een interruptie te willen plegen. Die blijkt terecht. De heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dank u wel. Er zit natuurlijk ook een andere kant aan het verhaal. Je kunt het hebben over een exitstrategie en een planning hoe je dat met zijn allen gaat organiseren. De andere kant is ervoor zorgen dat het ecosysteem ook echt gaat draaien en dat het geld dat de BOM heeft opgehaald uit twee bedrijven ook weer wordt geherinvesteerd in die bedrijven.

De **voorzitter**: Mijnheer Uijlenhoet. Voor u geldt exact hetzelfde: een interruptie is kort en krachtig.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja. Mijn vraag is: bent u bereid om met de BOM daarover meer concrete afspraken te maken? Want als je inderdaad volgens een ecosysteem werkt moet je vraag en aanbod ...

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dit college is daarover als aandeelhouder en subsidieverstrekker continu met de BOM in gesprek. Maar u moet wel een enorm onderscheid maken tussen het investeren in bedrijven, wat de BOM doet, en datgene wat we nu vanuit de provincie zelf gaan doen. En dat is investeren in vastgoed. Die twee zaken mag en moet je nooit met elkaar vermengen. We hebben afspraken gemaakt bij de oprichting van het innovatiefonds, waar overigens maar een stukje van de successen van die twee bedrijven in zitten. Want we hadden ook nog andere fondsen die rechtstreeks ten goede zijn gekomen van de provincie en die er ook van geprofiteerd hebben. We hebben afgesproken dat we na twee jaar evalueren. Dat zijn de momenten. De BOM hanteert een portfolio waarin ze kijken naar de sectoren in Brabant met de meeste kansen. Niet alleen op succes, maar ook op werkgelegenheid. En dat ligt ten grondslag aan de investeringsstrategie.

De **voorzitter**: De heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. De BOM investeert in bedrijven en niet in het vastgoed, Maar de gedeputeerde begrijpt toch ook dat als de BOM het bedrag dat ze heeft gekregen uit BioNovion en Acerta

Pharma herinvesteert daarmee het ecosysteem wordt versterkt op het Pivot Park en dat daarmee het risico voor de lening die wij verstrekken kleiner wordt? Dus het hangt wel degelijk in die zin financieel met elkaar samen. Dat bent u toch met mij eens?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Maar alles gaat niet een op een in het leven. U heeft bij de verkoop van Essent ook niet besloten om uiteindelijk de totale opbrengst van ruim 3 miljard euro alleen maar te stoppen in nieuwe energie. Zo werkt het niet. U zet het ook in een portfolio in, in een breed beleid. En dat gebeurt hier ook. Er zitten superdeskundigen met een uitstekende raad van commissarissen van de BOM, die continu kijken naar marktbewegingen waar kansen liggen voor Brabant om een onderscheidend vermogen te maken op het gebied van innovatie, op het gebied van werkgelegenheid gezien de snel veranderde markt. Daarin zitten heel mooie farma-bedrijven. Ik kan er helaas niks over vertellen, maar neemt u van mij aan dat de BOM maximaal zit op de kansen die in de farmaceutische sector zitten.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De gedeputeerde zegt terecht: we investeren hiermee in vastgoed. Is het nu dat met de investering aan gebouwen, die er nu is, plus die 13,9 miljoen euro er de facto iets staat dat meer waard is dan de som van de delen?

De **voorzitter**: Ik wil de gedeputeerde vragen om te antwoorden en om stilte in de zaal. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja, dat wil ik. Ik zou u adviseren echt even naar bijlage 1 te kijken. Want dat plaatje is heel erg duidelijk. Daar kunt u precies zien wat tot nu toe in vastgoed geïnvesteerd is. En daar komt dus een som bij van 13,9 miljoen euro. Omdat er rente over gerekend wordt, terugbetaald wordt, zit er een risico in van ruim 3 miljoen euro. Dat ziet u exact. En ik heb u daarstraks gezegd dat het vastgoed nu al een waarde heeft, dat alle apparatuur, waaronder alle computerapparatuur en screeningapparatuur voor een symbolische euro is overgenomen. Dat moet u nog erbij tellen. Dus uw investering is echt een heel mooie investering met relatief weinig risico. Het echte risico zit hem nu in de exploitatie van de campus. En daar gaan we met deze maatregelen aan werken, zodat we straks met een positief bedrijfsresultaat een exit kunnen realiseren.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Met het hele positieve verhaal in gedachten, waarom zijn er dan geen investeringsmaatschappijen die zeggen het eventueel met steun van de provincie wel te zien zitten met dat positieve verhaal om dan een investering te doen? En om die lasten te drukken.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Omdat we, voorzitter, - en ik herhaal - nog niet zover zijn. Als je op dit moment alle investeringen een op een zou moeten overnemen, die de provincie en de gemeente hebben gedaan en je hanteert - wat in de bedrijfsmarkt heel gewoon is - een bedrijfsrendement van minimaal 4% oplopend tot 7%, dan kom je daar nog niet aan. Dus moeten we er eerst naar streven, met maatregelen die hier voorgesteld worden, om een positieve bedrijfsexploitatie van de campus te hebben. En dan ga je een exit realiseren.

De **voorzitter**: De heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Om even aan te sluiten op de tabellen en investeringen die we doen, ik had een vraag die de gedeputeerde ongetwijfeld zal beantwoorden. Hoe ziet die verdeling binnen die 14 miljoen euro er dan uit? Wat is nou de daadwerkelijke investering? Want ik hoor u inderdaad veel over die investering. En welk gedeelte is voor het afdekken van de exploitatie?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Ik vind het fijn dat u die vraag stelt en het zijn ook terechte vragen. Maar ik zit met het enorme dilemma. U heeft ongelofelijk veel technisch-inhoudelijke vragen gesteld. Dat hebben uw collega's ook allemaal gedaan. Die zijn allemaal tevoren keurig beantwoord. Uw procedurevergadering heeft besloten om dit rechtstreeks in de Staten te behandelen. Dat kan, daar gaat u over. Maar ik heb uiteraard die antwoorden op die technische vragen hier niet paraat. En ik wil u perfect antwoorden, dus die krijgt u van mij – net als al u collega's hebben gehad – schriftelijk en zo snel mogelijk.

De **voorzitter**: De heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik wijs u er inderdaad op dat die gelegenheid er was en dat de technische vragenronde op 16 december is geweest. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog en komt ook tot een oordeel over de moties.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Er is iemand die wat heeft gezegd over Roland Berger en de commissie van wijzen. Daar komt ook de naam van de heer Raaijmakers voorbij. De commissie van wijzen is in het leven geroepen om te adviseren over positionering vastgoed, exploitatierisico bij de aanvang van Pivot Park. De commissie van wijzen was verdeeld in het advies. Zonder dat ik daarmee iets wil suggereren. Twee leden die ook elders actief zijn op het gebied van campussen bij universiteiten op het gebied van health care vonden eigenlijk dat zo'n activiteit vooral bij een universiteit moet zitten. De voorzitter was die mening niet toegedaan en onderstreepte het succes van Pivot Park en de grote kansen die er liggen. En dat wordt nog eens een keer bevestigd door de voorzitter van de topsector Health, die zich voor 100% achter de voorzitter van de commissie van wijzen opstelt. Alle aanbevelingen van Ronald Berger zijn overigens verwerkt in de waardering van de stukken.

Nogmaals. Ik zeg toe het CDA dat alle vragen keurig en zo snel mogelijk in de loop van volgende week beantwoord zullen worden. En heeft u daarover nog opmerkingen, dan verneem ik dat graag.

De SP wil kopers gaan verleiden. Ik heb dat denk ik gezegd. We zijn in gesprek. Er zijn ook al prachtige voorbeelden in Nederland waar het ook gelukt is.

Precedentwerking, verlaging rente, nee. Die precedentwerking zou er wel zijn op het moment dat de rente niet marktconform is. Maar u weet, de rentestand is laag en we hanteren nog steeds marktconforme renten, anders zou het ook niet mogen vanwege staatssteuncriteria.

Proefdiervrijonderzoek. Ik heb daar de vorige keer op geantwoord. We zullen de trend vanuit de nationale regering op het moment dat er nieuwe beleidsvoornemens en maatregelen komen uiteraard voeren. Maar op dit moment is het niet mogelijk om medicijnen naar de wereldmarkt te brengen als je niet aan voorwaarden hebt voldaan. Tegelijkertijd zijn we samen met de High Tech Campus in gesprek om te kijken hoe we met vernieuwende methoden het gebruik van proefdieren kunnen voorkomen

Hoe gaan we het ecosysteem bereiken? Ik heb gisteren nog gesproken over een ingewikkeld onderwerp, regeneratieve geneeskunde, hoe we kunnen komen tot nieuwe methoden in de geneeskunde. Samenwerking universiteiten Leiden, Utrecht, Eindhoven, Maastricht, Aken, Leuven. Daarin zal het Pivot Park in Oss volledig mee gaan draaien.

Zijn we aan het eind van de risico's, mevrouw Knoet? Ja, ik denk het wel, maar ik kan u geen 100% zekerheid geven. Maar ik heb er alle vertrouwen in, ook in de nieuwe situatie, waarin de campus directer wordt aangestuurd, dat we dat gaan klaren.

Dan de twee moties van GroenLinks. Het eerste heb ik gezegd: als er nieuwe afspraken met de BOM komen over omgang met het innovatiefonds, dan hebben we nadrukkelijk afgesproken dat te doen op een moment dat we het innovatiefonds evalueren. Dat zal in de loop van 2017 zijn. En tijdens de wedstrijd moet je de spelregels niet aanpassen. Maar ik heb al gezegd dat de BOM meer dan voldoende, heel veel aandacht heeft voor de ontwikkeling op dit moment in de health en de lifescience-sector. En daar ook financieel bij heel veel nieuwe projecten betrokken is.

De **voorzitter**: Interruptie Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Bent u dan bereid om in dat gesprek met de BOM deze casus, het Pivot Park, uitdrukkelijk mee te nemen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): De BOM is en blijft heel zwaar betrokken bij alle ontwikkelingen bij Pivot Park waar het gaat om bedrijven, waar het gaat om jonge startende bedrijven te ondersteunen, waar het gaat om bedrijven te voorzien van groeifinanciering. Dat was zo, dat is zo en dat blijft zo. Daar verandert helemaal niets aan.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. In dat gesprek met de BOM, worden daar dan afspraken ook gemaakt of gaat het er dan ook over dat middelen, rendementen verkregen uit investeringen van die bedrijven die hoog risico zijn, die lang moeten investeren en waar onduidelijk is of er iets uit gaat komen, of dat geld uiteindelijk weer wordt geherinvesteerd in dat soort zelfde type bedrijven? Dus dat er niet risicovol rendement in risicoloze bedrijven wordt geïnvesteerd, want dan gaan we natuurlijk in Brabant achteruit boeren.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik heb u dat reeds geantwoord, maar misschien ben ik niet duidelijk geweest. De BOM werkt met een portfoliostrategie. Die wordt meerjarig afgestemd met de provincie. Daarin kijken we naar de topsectoren, daarin kijken we naar de verdeling, daarin kijken we naar de kansen op de markt, daarin kijken we ook naar een voldoende evenwichtigheid tussen starters, waarin je veel risico hebt, en doorgroeiers, waarin het risico wat minder is en de kans op rendement wat groter. Wij kennen geen hokjes dat geldbedragen gereserveerd zijn voor hightech, voor automotive, voor lifescience, maar alle stoplichten van lifescience staan op dit moment wat betreft medicijnen op eiwitbasis op groen. Dus er is alle reden voor de BOM om daar intensief bij betrokken te blijven.

De **voorzitter**: En uw oordeel over de motie is?

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ontraden of in het zachte geval aanhouden tot het evaluatiemoment van het innovatiefonds.

De **voorzitter**: Mevrouw Kardol. Interruptie.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Ik werd even getriggerd door de discussie die we hadden over de BOM. En ik lees in de stukken die aan de gemeenteraad in Oss zijn verstrekt dat daar de vraag wordt gesteld: waarom geeft de gemeenteraad niet een bijdrage rechtstreeks aan het Pivot Park? En dat geldt ook voor de provincie. En er wordt op geantwoord: 'De regels rondom staatssteun maken dit niet mogelijk.' En dat wil zeggen, zoals ik dat hier lees: als we als provincie rechtstreeks aan Pivot Park geld geven, dan wordt

dat gezien als staatssteun. Als we dat via de BOM doen, dan wordt dat waarschijnlijk niet gezien als staatssteun.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Kardol** (PVV): Is dat een beetje het omzeilen van de wettelijke regelgeving?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik kan me uw vraag voorstellen. Laat ik het zo zeggen dat de wijze waarop Oss de activiteiten van Pivot Park in haar boeken geadministreerd heeft andere toetsing vraagt van staatssteun dan de manier waarop de provincie dat gedaan heeft. Voor beide situaties geldt dat externe juristen en adviseurs uitgebreid gekeken hebben op het toetsen van staatssteun. En wat nu voorligt is de meest juiste methodiek voor zowel Oss als de provincie Noord-Brabant.

De **voorzitter**: Mevrouw Kardol.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Ik vind dat niet echt een antwoord op mijn vraag.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Maar ik kan het u niet anders uitleggen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Er staat hier eigenlijk gewoon: als we rechtstreeks naar Pivot Park doen, dat wordt gezien als staatssteun. Nu doen we het via de BOM, dus omzeilen.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik heb u verteld dat de uitgangspositie, hoe het in de boeken staat bij de gemeente Oss, een andere is dan hoe het in de boeken staat bij de provincie Noord-Brabant. En vanuit beide scenario's hebben staatssteunjuristen in opdracht van de gemeente Oss en andere in opdracht van de provincie Noord-Brabant, gekeken wat de beste bijdrage zou zijn, zodat we binnen de criteria van staatssteun blijven.

De **voorzitter**: Uw oordeel over de motie 3.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dan nog de tweede motie, ontzie Oss in de bijdrage van Pivot Park. Die wordt ontraden. Nu al is het zo dat in het verleden twee derde van de investering kwam van de provincie en een derde van de gemeente Oss. Dan is de nieuwe situatie dat er van het bedrag van 13,9 miljoen euro risico van de provincie slechts 1,2 miljoen euro van Oss komt. Dus we zijn al uitermate coulant geweest. En we hanteren hier binnen de provincie het principe van samen uit, samen thuis. Oss heeft ook nooit gemeld dat dit bedrag onoverkomelijk was. Integendeel, ik heb complimenten gekregen gericht aan GS van het college van Oss, dat ze uitermate blij zijn met de voorstellen zoals die voorliggen en die ook op een goede manier door de raad van Oss zijn gegaan. Dus derhalve ontraden.

De **voorzitter**: Interruptie Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. U kunt deze motie niet zien als een soort morele steun aan de gemeente Oss, waar heel veel gebeurd is, waar veel arbeidsplaatsen verloren zijn gegaan, Oss heeft al heel veel zelf ook geïnvesteerd om toch dit gebaar te maken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Maar dat geldt ook voor de gemeente Bergen op Zoom, die het enorm voor de kiezen heeft gehad met de sluiting van Philip Morris, daar heel veel financiële inspanningen voor heeft moeten plegen en waar we aan de slag gaan met biobased economy met een mooie campus. En u heeft ook zelf gezegd met het Statenvoorstel dat hier is beland: u moet wel zorgen dat er ook cofinanciering uit de regio komt. Gelijke monniken, gelijke kappen, daar zijn we in Brabant goed in. En dat willen we graag zo houden. Derhalve ontraden.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Daar ben ik het natuurlijk van harte mee eens. Maar de bijzondere situatie is hier dat de BOM een fors bedrag heeft kunnen incasseren, en Oss ziet dat natuurlijk toch een beetje met lede ogen aan. Ik bedoel, de revenuen gaan naar de BOM, naar Brabant, en Oss moet bijdragen. Dus in die zin alsnog de oproep om alsnog een gebaar te maken.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Maar dat is de wet van de economie. Als je risico wilt nemen door te participeren in bedrijven, wat de BOM doet en wat de provincie doet, en wat de gemeente Oss bewust niet heeft gedaan, dan mag je ook verwachten als dat risico uitmondt in heel veel succes, dat je daarvan profiteert. Ik kan u zelfs vertellen dat de provincies Gelderland en Overijssel aanvankelijk ook meededen in de participatie van die bedrijven, maar tussentijds zeiden daarvan af te willen zien. Nou, die zullen nu wel achter hun oren krabben. Zo gaat dat bij participerende bedrijven.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Nee nee, dan had u zich hier moeten melden voor een interruptie. U bent te laat. Ik ga wel gelegenheid geven voor een tweede termijn, heet intussen de gasten uit Bergen op Zoom - uw mooie stad werd al genoemd - van harte welkom in onze Statenvergadering. Ik ga gewoon even keurig het rijtje af. De fractie van de VVD behoefte aan een tweede termijn? De heer Bahar? Ja. Dan heeft u nu het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Ik wilde eigenlijk op de valreep van de eerste termijn nog graag weten hoe de gedeputeerde aankijkt tegen het verlenen van het krediet naar tranches. Zijn er ten eerste die mogelijkheden en kunnen we die wat concreter koppelen aan de prestaties? Dat was eigenlijk sowieso mijn vraag. We zouden het inderdaad toch op prijs stellen als de gedeputeerde ons met name daarin in tweede termijn meeneemt en zegt: dit zijn de mogelijkheden en zo gaan we het doen. Want het vertrouwen is er wel. Dat gevoel hebben we ook. Durf en lef moeten we zeker ook hebben. Alleen op een aantal punten zien we toch graag wat aanscherpingen, waardoor we erin mee kunnen gaan.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar. De heer Van der Staak behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. Mevrouw Kardol? Ja. Aan u het woord.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Ik wil toch beginnen met een compliment. Een compliment aan de gedeputeerde om het stoïcijns vasthouden aan mooipraterij, het vernietigende meerderheidsadvies over het businessplan, volkomen te negeren en alle vragen van de Staten te ontwijken. Ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag over proefdieren. Wil Brabant geen koploper zijn in proefdiervrij onderzoek? Ook over staatssteun is de gedeputeerde heel vaag. Dus ja, complimenten om dat telkens maar weer te blijven ontwijken. Overigens vind ik het wel schandalig dat de gedeputeerde zojuist hier in de Staten het meerderheidsadvies van de leden van de toetsingscommissie wegwuift en nou ja, het komt eigenlijk neer op belangenverstrengeling. Ik vind dat toch wel echt schandalig om hier in de Staten die indruk te wekken. Dus dat vind ik niet echt netjes.

Verder, voorzitter, wat ik al zei in mijn eerste termijn: aan een dood paard kun je niet trekken. Dus daar wil ik het ook bij laten.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Kardol voor haar bijdrage. De heer Kutlu behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. Mevrouw Knoet? Ook niet. Uijlenhoet? Jawel. De heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dank aan de heer Pauli voor het beantwoorden van alle vragen. Wat ons betreft even kijken naar de moties. Gegeven de beantwoording van de heer Pauli over de motie rondom het gebruik van exitgelden en die bij voorrang te investeren voor het Pivot Park, die houden we even aan.

De **voorzitter**: Motie 2 is aangehouden en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Wij hopen en gaan ervan uit dat dit punt ook meegenomen gaat worden in de gesprekken met de BOM.

En dan nog even naar de motie over het ontzien van Oss. Wat ons betreft raakt het punt van gelijke monniken, gelijke kappen kant noch wal. Het gaat hier ook niet over een marktzaak, maar over een politieke keuze: zijn we als Brabant bereid om Oss in dit geval te ontzien, gegeven de bijzondere situatie die hier plaatsvindt en gegeven het aanvullende bijzondere feit dat de BOM fors heeft kunnen verdienen aan twee exits op het park en waarbij het eigenlijk maar open is of dat geld ook weer op enige manier terugvloeit? Ja natuurlijk, de BOM zal dat best wel doen, maar het is allemaal open, dus het kan ook niet zo zijn. Dus kortom, wij zouden graag zien dat Oss wordt ontzien in dit hele verhaal. Dus die motie willen we graag in stemming brengen.

De **voorzitter**: Ja. Die motie komt zo straks in stemming. Dan is nu Van der Wel, Partij voor de Dieren, tweede termijn. Aan u het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. De gedeputeerde heeft onze zorgen niet echt weg kunnen nemen. Wij vinden het toch een riskante onderneming. Ook in de interruptiedebatjes blijkt dus dat we toch echt in stenen investeren en dat het de facto netto niet meer waard wordt. En dat is denk ik ook volgens ons de reden waarom investeerders ook niet in de rij zullen staan. En daarmee investeren we natuurlijk ook in een park waar eigenlijk alleen maar die medicijnproducerende bedrijven willen gaan zitten. Dus de risico's kun je ook niet spreiden. Als er iets misgaat heb je gewoon een park dat leeg is. En een leeg park kun je niet verhuren. En uiteindelijk is de provincie dan degene die de rekening moet betalen. Als je als eigenaar wel invloed hebt op de inrichting van het park, ook op de instrumenten die je hebt en de bedrijven die je eventueel kunt toelaten, dan steunen wij de PVV natuurlijk ook in haar betoog, want dat is ook ons standpunt, dat je ook beter kunt kijken naar bedrijven die meer toekomstgericht zijn en dus voor alternatieven van dierproeven gaan. Want wij denken dat daar wel een toekomst in zit. En ik denk ook dat de provincie dat zou moeten denken.

En dan het tweede punt, ook al eerder genoemd in het debat hier, de regels omtrent staatssteun. Het blijkt dus inderdaad uit de vraag van de gemeenteraad in Oss en de beantwoording van de gedeputeerde dat we ons volgens de letter van de wet misschien wel goed gedragen, maar volgens de geest van de wet is het natuurlijk wel een beetje vreemd dat je via een omweg geld gaat lenen aan een park, terwijl je dat als overheid zelf niet mag. Daarom verzoek ik de gedeputeerden vriendelijk om ons een keer mee te nemen in een korte notitie van misschien een of twee A4'tjes, waarin ze ons meenemen in wat we hier bedoelen als staatssteun. En hoe het nu komt dat als we direct investeren het staatssteun is, maar via de BOM niet.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, dat waren eigenlijk de twee belangrijkste punten. Voor zover.

De **voorzitter**: Dat komt goed uit, want uw spreektijd was om. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. We hebben de eerste termijn wat ons betreft afgesloten met een aantal vragen, die we hebben neergelegd. Ik moet u eerlijk zeggen dat we niet echt een heel helder antwoord op al die vragen hebben gekregen. Wat voor ons wel heel belangrijk meespeelt in de beslissing – en dat heeft u wel heel helder aangegeven – is dat het nu toepassen van de exitstrategie heel onverstandig zou zijn. Dus we zullen in ieder geval in de komende periode nog door moeten gaan. De CDA-fractie heeft nog een aantal aanvullende vragen gesteld over hoe we dat in de komende jaren gaan vormgeven. De 2020 tot 2025, waar de gedeputeerde over sprak. Ik moet u eerlijk zeggen dat ik daarop nog niet voldoende grip heb. Maar misschien moeten we dat op een ander moment, op een andere wijze en ook eens wat breder dan alleen deze casus een keer met elkaar doorspreken. Dus in die zin kunnen we hier steun aan geven, maar tegelijkertijd willen we wel scherper hebben wanneer we als overheid terugtreden, hoe we dat goed vorm geven en hoe we daarin ook één lijn trekken. Niet alleen bij deze zaak, maar ook in andere zaken, want ik denk dat het op een aantal andere plekken nog een keer terug gaat komen. En in die zin willen wij de discussie op ander moment nog verder hierover voeren. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Ervan uitgaand dat de heer Heijman geen tweede termijn wil, wil ik de gedeputeerde verzoeken de laatste punten kort en krachtig van een commentaar te voorzien. Aan hem het woord.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank je wel. De oproep van het CDA is om even goed te kijken of het krediet in tranches verstrekt kan worden. Die oproep nemen we graag over en zullen we bekijken. Ik denk dat er ook bij Pivot Park een belang zit. Op het moment dat het geld er is, dan gaat ook de rentecomponent onmiddellijk in werking gezet worden.

Koppelen aan prestaties. Als straks de governance zo is geregeld dat er nadrukkelijk betrokkenheid is bij de provincie, zitten we permanent op die prestaties. En we zullen dat met de kpi's, die u krijgt, ook echt heel erg goed volgen. Daar mag u ons echt aan houden, dat we dat heel stringent kunnen doen.

Proefdiervrij. Het antwoord was in mijn eerste termijn – ik herhaal dat nu nog een keer – nee.

Trends volgen. Het antwoord was in de eerste termijn – ik herhaal dat nu nog een keer – ja.

Actief op zoek gaan naar alternatieven om geen proefdieren meer te gebruiken. Het antwoord was ja en is in tweede termijn nog een keer ja.

Ten aanzien van staatssteun wil ik graag honoreren wat de heer Van der Wel vraagt. We zullen daar een korte notitie nog een keer aan wijden als hij behoefte heeft om daarop een toelichting te krijgen.

Ten aanzien van omgaan met deelnemingen, voortang en wanneer exit, heeft u recent de notitie Deelnemingen en Verbonden partijen gehad. Dat komt twee keer per jaar terug. We zullen nadrukkelijk in die verantwoording twee keer per jaar ook aandacht besteden aan Pivot Park. En dat betekent dat u grosso modo ook twee keer per jaar ruimschoots de mogelijkheden heeft om hierover met GS van gedachten te wisselen en de voortgang met ons te bespreken. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde en stel vast dat we de beraadslagingen kunnen sluiten. Zoals u weet gaan we aan het einde van de middag, om een uur of vijf, over dit voorstel stemmen.

01/17 Statenvoorstel Vervolgopdracht externe accountant PS 2017 en 2018

De **voorzitter**: Dan is nu aan de orde het voorliggende Statenvoorstel Vervolgopdracht externe accountant. Van de zijde van het presidium zal de heer Van Gruijthuijsen beschikbaar zijn voor het beantwoorden van eventuele vragen die worden gesteld. Allereerst door de fractie van de PVV, meer in het bijzonder door mevrouw Van der Kammen. Aan haar geef ik het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Aan Provinciale Staten wordt hier gevraagd om de accountant Ernst & Young een vervolgopdracht te geven voor de controle van de provinciale jaarrekening

over de jaren 2017 en 2018. Daarnaast wordt gemeld dat over de jaren 2016, 2017 en 2018 sprake zal zijn van een prijsverhoging. In plaats van 60.000 euro zal de vergoeding voor de controle van de jaarrekening vanaf nu 100.000 euro per jaar zijn. Voorzitter. Het voorliggende besluit voor verlenging van de opdracht wordt onderbouwd met zwakke, uitermate zwakke argumenten. En daarnaast valt het nodige op te merken over de gang van zaken in dit dossier. Wat betreft de zwakke onderbouwing wordt in het Statenvoorstel opgevoerd dat Ernst & Young voldoet aan de verwachtingen op basis van het afgesloten contract. Die stelling is echter gebaseerd op meningen, geuit in het informele platform planning en control, tot stand gekomen zonder toetsingscriteria of beoordelingskaders en waarover ook geen verdere formele documentatie bestaat. Een tweede argument luidt dat de vervolgoopdracht voldoende tijd biedt om de Europese aanbesteding goed in de markt te zetten, waarbij het huidige contract voldoende comfort biedt in een zich nog verder ontwikkelend marktsegment. Voorzitter. Comfort? Hoe durft u dat woord in de mond te nemen bij die belachelijke prijsverhoging gebaseerd op een uurtarief van gemiddeld 205 euro. Die verhoging is buiten alle proporties en tot overmaat van ramp geldt hij ook nog lekker comfortabel feitelijk met terugwerkende kracht. Een alternatieve accountant voor de controle 2016 aanwijzen is immers al een gepasseerd station. Dat casht wel lekker comfortabel zo. Nietwaar, voorzitter?

Dan naar de gang van zaken. Ten eerste gaat het voorliggende voorstel over een verlenging ineens voor een periode van twee boekjaren. Dat is in strijd met het oorspronkelijke aanbestedingsdocument en in strijd met het Statenbesluit van 7 december 2012 over het huidige contract. Zo lezen we dat Provinciale Staten toen besloten de controle van de jaarrekening en de financiële administratie, het verstrekken van een verklaring op het gebied van getrouwheid en rechtmatigheid naar aanleiding van deze controle en de advisering op het terrein van de administratieve organisatie en bedrijfsvoering, voor de boekjaren 2013, 2014 en 2015 en met de optie tot driemaal een verlenging met één boekjaar voor de jaren 2016, 2017 en 2018 te gunnen aan Ernst & Young accountants. Met andere woorden, voorzitter, mogen wij hier vandaag eigenlijk wel besluiten om twee jaren ineens extra te gunnen? Ik zou graag een helder antwoord op die vraag willen horen. De vraag die ook rijst, is of er in de voorbereiding van dit Statenvoorstel wel een deugdelijke afweging heeft plaatsgevonden, waarbij alle relevante informatie en feiten betrokken zijn en of het voorgelegde afwegingskader van toen samenhang vertoont met dat van nu.

Voorzitter. Ik grijp terug op de presidiumbespreking afgelopen maart over de mogelijke aanbesteding van de accountantsdienstverlening. Het toen voorliggende advies in de voorloper van het huidige Statenvoorstel luidde: maak gebruik van de mogelijkheid in het huidige contract van Ernst & Young om de komende twee jaar de optie tot een vervolgoopdracht onder gelijkblijvende condities toe te passen. Want we weten nu wat we aan deze accountant hebben, wat hij kost op jaarbasis en we nemen daarmee de tijd om marktontwikkelingen goed te blijven monitoren. Voorzitter. Er is echter geen sprake van gelijkblijvende condities. En kennelijk is het prijskaartje opeens niet meer zo belangrijk. Kunt u uitleggen waarom we nu gaan verlengen onder ongelijke condities?

Voorzitter. Een slotvraag. De PVV zou graag willen weten of de huidige aanbestedingswetgeving überhaupt toestaat dat wij de opdracht verlengen, gezien de prijsverhoging van 67%.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. Dan nu de heer Smeets van de fractie van GroenLinks. Aan hem het woord. De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Voorzitter. Op zich zou je kunnen zeggen dat dit een procedureel verhaal is, verlenging van de werkzaamheden van een accountant. Maar het gaat natuurlijk wel om een accountant die ook gaat kijken onafhankelijk in opdracht van Provinciale Staten, van ons, hoe het met de besteding van de middelen zit. En daarover heb ik ten aanzien van de bijlage, waarin een controleprotocol is opgenomen, een aantal vragen. De eerste vraag is dat wordt gesproken over een rapporteringstolerantie van 500.000 euro. Hoe komen we bij die 500.000 euro, want dat stellen we nu vast bij dit document? Onder de 500.000 euro kunnen er natuurlijk politiek-significante afwijkingen of misschien fouten geconstateerd worden. En dat brengt me bij het belangrijkste punt eigenlijk. Hier staat ook dat voor fouten onder de 500.000 euro, waar de accountant dus opmerkingen bij maakt - boven de 500.000 euro komt hij wel met bevindingen - dat daar gekeken zal worden naar politiek-gevoelige onderwerpen. Mijn vraag is dan: wat zijn dan politiek-gevoelige onderwerpen? Wat zijn criteria om te komen tot dat er hier, over een

bedrag onder de 500.000 euro, wel een rapport en bevinding komt? Tot zover, voorzitter. En ik ben in afwachting van de antwoorden van de gedeputeerde. Dank u.

De **voorzitter**: Dan moet ik u teleurstellen. Het is echt uw eigen vicevoorzitter van het presidium, Van Gruijthuijsen. Ik stel u voor, gezien de aard van de vragen, begrijp ik, even overleg. Ik schors de vergadering voor vijf minuutjes.

Schorsing.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. Het woord is aan de heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Dank u wel, voorzitter. Ik mag namens het presidium, dat dit voorstel naar uw Staten heeft gebracht, kort antwoorden op de inbreng van de fracties van de PVV en Groenlinks. Dank voor uw inbreng. Ik loop maar even de vragen die zijn gesteld stuk voor stuk langs. Mogen de Staten, PS, deze accountant twee jaar vragen om onze boeken te controleren? Ja. Er is geen enkele juridische belemmering hierin. In het oorspronkelijke contract stond dat drie keer een jaar verlenging gegeven kon worden. Maar als we daarover hier nu besluiten om daarvan af te wijken en zeggen dat we in een keer voor een periode van twee jaar aanbesteden, dan is dat juridisch gezien geen enkel probleem. Er is een vraag gesteld over het afwegingskader. Daar is bij het platform planning en control, zoals dat ook netjes in de taakopdracht van het platform staat, over gesproken, ook met de accountant en daar is ook gesondeerd aan de leden van planning en control: bent u tevreden over de werkwijze en de dienstverlening van de accountant? En min of meer op basis daarvan, als je met zijn allen tevreden bent, dat constateert en op basis daarvan is dit ook naar het presidium gebracht, zegt het presidium dat er eigenlijk geen belemmering is om dit voorstel in deze vorm naar de Staten te brengen.

De prijsverhoging. Mevrouw Van der Kammen geeft terecht aan dat het in de vorige periode 60.000 euro kostte. In de afgelopen periode is dat wel een paar keer teruggekomen, ook naar het presidium, omdat er extra werkzaamheden door de accountant uitgevoerd moesten worden die ook onlosmakelijk verbonden waren met de werkzaamheden van een accountant. En er kwamen dus bedragen achteraf. Die werden opgeteld en we moesten dus de accountant extra betalen. Het presidium heeft er nu voor gekozen om aan de voorkant in plaats van aan de achterkant al te zeggen dat we inschatten dat het bedrag dat de accountant moet uitvoeren 100.000 euro zal zijn. Dus we kiezen daar bewust voor. Het is geen definitie dat die 100.000 euro ook echt wordt uitgegeven. Er is een verwachting, omdat een aantal taken onlosmakelijk is verbonden er een aantal dingen complexer wordt, zoals de vastgoeddossiers, decentralisatie van het natuurbeleid en andere dossiers. En zo nog een aantal andere dossiers. Op basis daarvan is gezegd nu al die prijsindicatie te verhogen.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, en zo bouw je de spanning op. Maar helaas, het is niet zo spannend, wat ik van de vicevoorzitter van het presidium hoor. Mevrouw Van der Kammen suggereerde dat het zou gaan om een tariefverhoging van de accountant. Ik begrijp dat dus absoluut geen sprake is van een tariefverhoging en dat het all-inclusive is dit keer, maar u zegt dat niet zo duidelijk. Mag ik dat concluderen?

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): De werkzaamheden van de accountant, mijnheer Heijmans, die zijn toegenomen. En op basis daarvan is die prijsverhoging van 60.000 euro naar 100.000 euro nu vooraf ingecalculeerd.

De heer **Heijmans** (SP): Precies. Het is dus geen verhoging van een uurtarief van de accountant bij wijze van spreken.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Nee, voor zover ik weet niet.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): De vragen van GroenLinks over de rapporteringstolerantie van 500.000 euro. Deze afweging komt eigenlijk voort, ook uit de afspraak die de Staten hebben gemaakt met de accountant in de vorige periode. Toen was ook dat bedrag 500.000 euro. En dan is de afweging hoe detaillistisch je wilt geïnformeerd worden versus de goedkeuringstolerantie die er überhaupt al geldt. En in de vorige periode is daar op 500.000 euro gekoerst. Zowel het platform planning en control als het presidium ziet geen aanleiding om dat te wijzigen, mijnheer Smeets.

Politiek gevoelige zaken zijn natuurlijk altijd lastig, zeker voor mensen die echt cijfers controleren, wellicht zult u denken. Maar dan kunt u bijvoorbeeld denken aan declaraties. Dan kunt u denken aan specifieke punten die ook tijdens het platform planning en control besproken worden en waar naar gevraagd wordt. Wanneer er expliciete punten in een bestuursakkoord staan of anderszins die dan gelden, die kunnen politieke discussie hier in deze zaal met zich meebrengen. Ik denk dat op die manier de accountant genoeg draagvlak heeft om een idee te krijgen wat eventueel politiek-gevoelige punten zijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Gruijthuijsen voor zijn beantwoording. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. In ieder geval bij mevrouw Van der Kammen. De heer Smeets ook. Dan geef ik beiden nog kort het woord. Als eerste mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter. De beantwoording in eerste termijn is allermist bevredigend en op een aantal vragen is niet eens een antwoord gegeven. Voorzitter. In het voorjaar 2016 was er gewoon meer dan voldoende gelegenheid om een nieuwe aanbesteding voor te bereiden. En met het prijskaartje van 60.000 euro per jaar was er zelfs ook ruimte om gewoon te gaan voor eenvoudigere procedures, zoals een meervoudige onderhandse aanbesteding voor een periode van twee jaar of een nationale aanbesteding voor een periode van drie jaar. En de vraag die ik hier dan ook stel is waarom zo nadrukkelijk is toegeschreven naar een advies voor een verlenging van het contract met de huidige accountant en dan nog wel voor twee jaar. Waarom moet dat koste wat kost gebeuren? De onderbouwing is flinterdun, de aard van de verlenging contractueel niet eens toelaatbaar en de belastingbetaler wordt ook nog even vakkundig een poot uitgedraaid. Voorzitter. De collega van de SP roept dat het tarief van 100.000 euro nu ineens all-inclusive is. Dat is allemaal leuk en aardig, maar in de oorspronkelijke aanbesteding was het tarief van 60.000 euro ook gewoon all-inclusive. En al het meerwerk waar een meerprijs wordt betaald, dat is meerwerk en dat heeft niks met de oorspronkelijke opdracht te maken. Dus nogmaals, de belastingbetaler wordt hier gewoon een poot uitgedraaid.

Voorzitter. Ik heb geen antwoord gekregen op de vraag of de huidige aanbestedingswetgeving überhaupt toestaat dat wij deze opdracht verlengen, gezien de prijsverhoging van 67%. Twee jaar opeens, u kunt wel zeggen dat dat mag, omdat we ook twee keer één jaar mochten verlengen en we dus nu ook een keer twee jaar mogen verlengen. Maar, voorzitter, dat wijzigt het speelveld wel enorm. De accountant had overigens ook, als hij nu ineens zoveel meer kosten maakt, destijds maar lager moeten inschrijven.

En nu verhogen met dit soort prijsverhogingen is eigenlijk gewoon terugverdienen wat hij in zijn aanbesteding had weggegeven. Dat lijkt ons niet echt een heel faire procedure.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Als er daadwerkelijk sprake is van andere werkzaamheden, zoals wordt gesuggereerd, dan al helemaal. Dan zou je gewoon moeten afwegen of je niet spreekt over een nieuwe opdracht.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Een klein puntje, voorzitter. Ook voor de collega's hier in de Staten, omdat wij opdrachtgevers zijn. In het Statenvoorstel staat dat inderdaad het bedrag gaat naar 100.000 euro exclusief btw, maar dat er daarnaast nog extra incidentele werkzaamheden plaatsvinden. En ik ga ervan uit dat als het bedrag op 100.000 euro exclusief btw staat en er aanvullende werkzaamheden komen, dat wij als Staten aan zet zijn en dat er dan een aparte opdrachtverstrekking komt. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets. De heer Van Gruijthuijsen heeft even tijd nodig om de beantwoording voor te bereiden. Ik stel voor de vergadering niet te schorsen, maar even een moment van geduld in te lassen.

De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Dank u wel voor de aanvullende vragen, mevrouw Van der Kammen en mijnheer Smeets. Waarom niet opnieuw aanbesteden? Het platform planning en control kijkt positief terug op de afgelopen periodes en daarmee is Ernst & Young ook een betrouwbare partner gebleken. En verlenging betekent daarmee ook continuïteit, wat in het voordeel is van de Staten en daarmee ook dezelfde accountant te hebben voor deze periode. En het risico om het nu opnieuw aan te besteden zou in het kader van de beperkte markt met deze beperkte aanbieders volgens het platform en ook het presidium te veel risico betekenen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, gesteld wordt dat het platform met tevredenheid op de accountant terugkijkt, maar welk beoordelingskader lag daar nou aan ten grondslag? En volgens welke criteria heeft die beoordeling en die toets dan plaatsgevonden?

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Dank u wel, voorzitter. Ja, dat is de ruimte van het platform planning en control. Dat heeft netjes een taakopdracht gekregen vanuit onze Staten. Dus ook vanuit u. En als binnen die ruimte een aantal zaken bespreekt en dat vervolgens bij het presidium voorlegt, dan is dit de enige manier om te zeggen: het voorstel vanuit het presidium kan naar de Staten. En nu kunt u van alles suggereren, maar dit is het voorstel, zoals het nu ligt.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, mevrouw Van der Kammen, het is eigenlijk jammer dat u wegloopt, want als voorzitter van het platform planning en control wil ik u en uw fractie nogmaals graag uitnodigen om deel te nemen aan die platformvergaderingen. Dan zou een aantal van uw vragen namelijk beantwoord zijn. Het is heel leerzaam om een keer aan te sluiten.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tjonge jonge, voorzitter. Soms wil ik collega's toch eens adviseren om de notulen eens terug te lezen. Hoe vaak hebben wij nou al aangegeven dat wij de eersten zullen zijn die aansluiten op het moment dat het platform planning en control een fatsoenlijk reglement heeft, waar notulen gemaakt worden, waar een bandopname wordt gemaakt en waar gewoon een duidelijk reglement en duidelijke besliscriteria aan ten grondslag liggen.

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen rondt zijn betoog af.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Ja. De aparte opdrachtverlening, waar de heer Smeets ... Ik denk dat het verstandig is dat er een goed gesprek volgt met het platform planning en control over dat meerwerk en die extra eventuele factuur op het moment dat er afwijkingen zijn boven de 100.000 euro. Maar daar gaan we op dit moment niet van uit.

De **voorzitter**: Goed. Ik dank de heer Van Gruijthuijsen voor zijn beantwoording. Ik stel voor de beraadslagingen nu te sluiten op dit voorstel 01/17.

100/16 Begrotingswijziging Financiële consequenties nieuwe werkverdeling BOM/BHB en provincie

De **voorzitter**: En zoals u weet verder te gaan dan nu met de beraadslagingen over het volgende Statenvoorstel. Dat is een begrotingswijziging financiële consequenties nieuwe werkverdeling BOM/BHB en de provincie. Ook dit voorstel is uitvoerig technisch bevestigd op de Statendag van 16 december. Nu de besluitvorming. De fractie van de VVD als eerste het woord voerend. Karel Burger Dirven heeft het woord.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Collega's. Het Meerjarenplan 2017-2020 van de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij, de BOM, omvat onder andere een herschikking van verantwoordelijkheden tussen de BOM en de provincie. De BOM gaat zich meer toespitsen op de ecosysteemontwikkeling, bedrijfsontwikkeling en acquisitie van buitenlandse bedrijven. En locatieontwikkeling zal een taak worden die door de provincie zelf wordt uitgevoerd. Deze locatieontwikkeling zou, anders dan dat voorheen werd gedaan op klassieke wijze, nu vraaggericht plaatsvinden. En met een afweging van de verschillende beoogde beleidseffecten, rendement en risico's. En deze begrotingswijziging betreft een budgetneutrale wijziging en vanuit dat oogpunt kunnen wij als fractie daar op zich geen bezwaar tegen hebben. Maar, voorzitter, er is wel iets anders. In de stukken is nergens terug te vinden dat er met deze overheveling ook relevante kennis, medewerkers overgaan van de BOM naar de provincie. Tegelijkertijd staat er dat de BOM/BHB die functie volgens de evaluatie uit 2014 van Twynstra en Gudde naar behoren heeft uitgevoerd. Gaat de provincie deze taak er nu even bij doen zonder dat daar specifieke kennis voor nodig is? Of werd deze taak er bij de BOM gewoon bij gedaan zonder specifieke kennis en dus makkelijk over te dragen? Graag een reactie hierop van GS.

En vanuit de gedachte die wij als fractie aanhangen van een kleinere overheid, maar ook vanuit de in het bestuursakkoord genoemde maatwerkorganisatie, komen er nu juist fte bij op het provinciehuis in plaats van dat deze worden afgebouwd. En wat is nu de meerwaarde, voorzitter, om deze taak van de BOM/BHB over te hevelen naar de provincie? En natuurlijk hebben we de stukken gelezen, maar hiervoor hebben we expliciet geen inhoudelijke onderbouwing kunnen vinden.

En verder missen wij als fractie de inbreng van kennis van lokale situaties, zoals die bij de BOM/BHB wel aanwezig is. En dit werd ook geborgd middels de RRO's, de regionale ruimtelijke overleggen. En we missen dan ook in die formele zin ook een rol van lokale overheden of subregionale netwerken om juist die kennis van lokale situaties in te brengen. En ik wil voorkomen dat we weer de weg inslaan van een top-downbenadering hier vanuit de provincie en dus ook weer meer financiële verantwoordelijkheid gaan dragen hierover in deze provincie. En ik vraag dan ook van de gedeputeerde een toezegging om bij de RRO's na te gaan of zij bij de door de provincie uit te voeren locatieontwikkeling betrokken willen worden. En zo ja, op welke wijze? Op deze wijze kunnen de lokale overheden, gemeenten, subregionale netwerken, ook een rol spelen en verantwoordelijkheid nemen. Tot zover in eerste termijn. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja. Ik dank de heer Burger Dirven. De heer Maas van de PvdA.

De heer **Maas** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. Het voorstel dat hier voorligt is een logisch gevolg van de afspraken die eerder zijn gemaakt en besluiten die genomen zijn. Dus wij kunnen akkoord gaan met het voorstel. Er zijn nog een paar vraagjes aansluitend op de vorige spreker. Het gaat niet alleen over de kennis die aanwezig was en is en hoe die overgaat naar de provincie, maar ook de invulling van het personeel

zelf, hoe dit verder is georganiseerd en geregeld. En verder horen wij nog geluiden vanuit verschillende gemeenten hoe zij tegen deze overdracht van taken kijken en hoe zij zich betrokken voelen in dit proces.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Maas. Dan de heer Uijlenhoet van de fractie van GroenLinks als laatste in de rij sprekers vanuit de Staten in deze eerste termijn. Aan hem het woord.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dank u wel. De voorliggende begrotingswijziging is een gevolg van de nieuwe werkverdeling tussen de BOM en de provincie. En GroenLinks was en is op zichzelf positief over deze werkverdeling. De BOM richt zich op bedrijfsontwikkelingen en het aantrekken van buitenlandse bedrijven, de provincie richt zich op locatieontwikkeling via het ontwikkelbedrijf. Hoe logisch de rolverdeling ook is, we hebben toch een aantal vragen. Voorzitter. De ontwikkeling van bedrijventerreinen en campussen, zowel op nieuwe als bestaande locaties, komt in de nieuwe werkwijze onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Welke risico's, is onze vraag, komen er nu extra op de provincie af en kunt u een inschatting maken van de omvang ervan?

In de begrotingswijziging lijkt de focus van de provincie te komen liggen op ontwikkelingen van locaties als Brainport industriecampus, Industriepark Cranendonck, Automotive Campus, Gate 2, Pivot Park en Aviolanda. Reguliere herstructurering van bedrijventerreinen lijkt een beetje tussen wal en schip te vallen. De BOM gaat er niet meer aan doen en de gemeenten kunnen dit niet alleen. Hoe gaat de provincie deze lacune oppakken en welke opgave ziet de provincie als het gaat om het verduurzamen van locaties waarvoor zij verantwoordelijkheid neemt? Graag een toelichting.

Een laatste punt van meer ideologische aard. Met de overgang van het locatiebeheer naar de provincie krijgt de provincie een steeds grotere portefeuille aan staatsdeelnemingen. Hoever willen GS gaan met het runnen van locatieontwikkelingsbedrijven en welke rol definieert u voor de provincie in dezen? En hanteren GS een bepaalde exitstrategie, eigenlijk ook al behandeld bij het punt rondom Pivot Park? Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet voor zijn vragen. De heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Fijn om nog eens scherp te kunnen maken waarom we deze beweging nu maken. Want, mijnheer Burger Dirven, juist een aantal punten die u aanraakt, dat we juist met de beweging die we maken dat beter kunnen borgen, het belangrijkste motief. De BOM/BHB heeft zijn oorspronkelijke taakstelling rondom herstructurering afgerond. En dat hebben ze. De meters zijn geherstructureerd. We hebben met elkaar de discussie gevoerd over wat belangrijk wordt als je vooruitkijkt. En dan hebben we de conclusie getrokken dat je locatieontwikkeling en herstructurering in principe zoveel mogelijk wilt koppelen aan een toekomstig economisch perspectief. Maar ook misschien wel andere provinciale belangen die daar spelen. Ik denk dat de discussie rond Pivot Park dat ook helder maakt. En de heer Bahar onderstreepte ook de juistheid van de keuze om daar het BOM-belang over te nemen, zodat je ook veel beter kunt sturen op niet alleen maar de ontwikkeling, maar ook het beperken van de risico's. Dus we maken juist de beweging om het daarmee meer in één hand te leggen, dichterbij u. Want het betekent dat als wij vanuit het ontwikkelbedrijf instappen of willen uitstappen, dat u vaak direct betrokken bent. Anders dan in het verleden denk ik dat de regionale ruimtelijke overleggen juist belangrijker worden als het gaat om de keuzen die we maken ten aanzien van hoe we rond beheer, herontwikkeling en uitbreiding van werklocaties te werk willen gaan. En nogmaals, de BOM verdient daarin gewoon waardering, want het werk is zorgvuldig en goed uitgevoerd. Maar in de beleidsmatige afweging, die bijvoorbeeld in een RRO aan de orde is, is de BOM geen partij. Nee, daar zijn wij partij. Dus ik zie juist kansen om indringender dan in het verleden nog de lokale situaties juist ook op tafel te leggen en ook met elkaar daarover afwegingen te maken, waar het nu vaak toch een - noem dat dan maar - bilaterale afspraak tussen de BOM en een gemeente was. Het stedelijk gebied in Eindhoven is daarvan een voorbeeld. Nu kunnen we ook met elkaar afspraken maken waar je herstructureringsmiddelen bij voorrang zou willen inzetten. Nogmaals, het is vanuit een begrotingswijziging misschien wat kort door de bocht opgeschreven, ook omdat de meerjarenovereenkomst natuurlijk ook binnenkort bij u op tafel ligt. Maar het gaat er wat mij betreft om dat we beleidsrijker willen wegen waar we het herstructureringsinstrumentarium inzetten.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): En dat op die manier doen. De capaciteit vanuit de BOM komt over en dat is budgettair neutraal. De BOM heeft er zelf in overleg met de personeelsvertegenwoordiger voor gekozen om een knip te zetten. Dus niet: mens volgt werk. Ook omdat een aantal mensen de keuze heeft gemaakt om juist naar de markt te bewegen.

De **voorzitter**: Interruptie Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Toch even terugkerend naar de RRO's, Gedeputeerde. U zegt dat ze belangrijker worden. Die 'bilatjes' die er niet zijn zoals ze er tussen de BOM en gemeenten waren. Maar zegt u daarmee ook dat de RRO's er door u wel betrokken bij gaan worden en of u daarmee in overleg gaat?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Wij maken jaarlijks afspraken over werklocaties. In het verleden gingen die afspraken heel vaak over het toevoegen van nieuwe locaties. Die afspraken gaan steeds meer ook over herstructurering. Maar bij de keuze waar je schaarse middelen inzet kijk je ook waar herstructurering de meeste toegevoegde waarde heeft in termen van je beleidsdoelen. Dus voor mij worden de RRO's in het kader van dat bedrijvenherstructureringsbeleid juist veel meer aan tafel getrokken dan in het verleden het geval was.

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Ja. U zet me even op twee benen, want ik weet nu even niet wat ik hiervan moet denken, maar ik hoor u ja zeggen. Ik hoor u ja zeggen op mijn vraag of u die RRO's daarbij gaat betrekken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Het antwoord is kernachtig ja.

De **voorzitter**: Ik wil u vragen echt af te ronden, want uw spreektijd is om.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Twee dingen nog, voorzitter. Een. We hebben dus met de BOM – en dat is heel zorgvuldig gegaan – er uiteindelijk voor gekozen dat de formatie over komt. En er komt ook een personeelslid van de BOM deze kant op. Mensen hebben daarin ook een vrije keuze. Wij kunnen nu ook zorgvuldiger wegen welke kennis en deskundigheid wij vanuit die capaciteit nodig hebben om bijvoorbeeld die exitstrategie te ontwikkelen. Dus ik denk dat het in wederzijds voordeel is, zoals we het nu afspreken. De beweging als zodanig leidt niet tot extra risico's. Daar waar extra risico's aan de orde zijn, zijn ze of te nemen binnen de verantwoordelijkheid die ik heb voor het ontwikkelbedrijf of het is altijd zorgvuldig in een voorstel dat wij aan u voorleggen. Maar dat is volgens mij ook heel transparant te maken in de voortgangsrapportages, die wij vanuit het ontwikkelbedrijf zullen laten zien.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage en kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Burger Dirven? Niet het geval. En dat is ook niet voor de heren Maas en Uijlenhoet het geval. Dan sluit ik op dit punt, met dank aan de inbreng en de beraadslaging en komen wij straks tot stemming.

99/16 Statenvoorstel Provinciale coördinatiereregelingen (PCR) voor project windenergie A16-zone

De **voorzitter**: Dan zijn wij nu bij het voorstel betreft een provinciale coördinatiereregeling voor een project windenergie A16-zone. Ook dit is uitvoerig technisch voorbesproken op 16 december. Nu de besluitvorming. Het woord is aan uw Staten voor een eerste termijn. De fractie van de VVD als eerste. De heer Porthoine heeft het woord.

De heer **Porthoine** (VVD): Dank je wel, voorzitter. GS stellen voor om de provinciale coördinatiereregeling volgens de Wet ruimte te volgen. Artikel 3.3.3. En die is dan van toepassing op het project Windenergie in de A16-zone. En aangezien we boven de 100 MW zitten zou dat normaal rijkscoördinatie zijn, maar daarvoor is inmiddels ontheffing verleend. Doel van het besluit: procedureel voorbereiden van uitvoering en het borgen van de kwaliteit van het proces en tegelijkertijd ook de tijdige realisatie. Tot zover een hamerstuk, waarbij wij wel aandacht vragen voor het feit dat we ergens in de procedure, die uiteindelijk moet leiden tot een provinciaal inpassingsplan, te maken hebben met de feitelijke wijziging van het wettelijke regime met de nieuwe Omgevingswet en wij met zijn allen geen belang hebben als onderweg die procedures worden vertraagd doordat we van het ene naar het andere stelsel van procedures om moeten schakelen. Dus dat is een vraag en alleen maar een opmerking.

Het initiatief, voor ieders begrip, is wel ontstaan vanuit de gemeenten Moerdijk, Zundert, Drimmelen en Breda. Die vier hebben ieder vanuit lokaal democratisch genomen besluiten energiebeleid vastgesteld en zij hebben daar ook criteria voor geformuleerd voor lokale participatie. Het overleg tussen die gemeenten heeft geleid tot samenwerking en een voorstel aan de provincie om binnen die regio West-Brabant gezamenlijk in de richting van ongeveer 200 MW te werken. En die 200 MW komen vervolgens weer terug in de 470 MW die de provincie heeft toegezegd in de afspraken met het Rijk in 2013. Kortom, het is een onderdeel van onze eigen provinciale doelstelling en maakt ook deel uit van de doelstellingen die wij in ons bestuursakkoord en het energieprogramma hebben en maakt daarnaast ook deel uit van de 6000 MW van het Rijk.

Over windenergie is veel te doen en steeds meer zien we ook een verschuiving naar wind op zee. En de VVD sluit zijn ogen niet voor nieuwe inzichten. Wij, de VVD-fractievoorzitters in de Staten, hebben op 8 november ook vastgesteld dat als de eerste doelen van het Energieakkoord gehaald zijn er geen nieuwe windmolens op land zouden moeten bijkomen. Wij willen vooral inzetten op energiebesparing.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik hoor wat nieuws vandaag. Want ik hoorde laatst dat de VVD in heel Brabant wil dat er bij elk dorp een molen komt. En als we dan boven die 470 en nog wat megawatt uitkomen, dat dat helemaal geen probleem is. Dus wat is er intussen gebeurd? Vertelt u eens?

De **voorzitter**: De heer Porthoine.

De heer **Porthoine** (VVD): We staan voor de afspraken die we hebben gemaakt. Dat zijn afspraken die we met het Rijk hebben gemaakt. En daarnaast zijn er afspraken die zien op de invulling daarvan binnen die 470 MW. En daar maakt de A16-zone deel van uit. Dat is een.

En twee, buiten die clusters van grote windmolens is er ruimte in het bestuursakkoord om te kijken waar lokale initiatieven ruimte zoeken naar invulling. En waar zich die voordoen binnen de bestaande kaders zijn wij daar geen tegenstander van. Dat klopt. We willen benadrukken dat we wel een bindende afspraak met het Rijk hebben als onderdeel van die 6000 MW. En wij tillen zwaar aan een betrouwbare overheid. En die overheid moet niet altijd betrouwbaar zijn naar het Rijk, wij als provincie, maar zeker ook naar de lokale gemeenten. Bedrijven, gemeenten en Brabantse burgers in West-Brabant zijn hier initiatiefnemers. En wij denken dat zij recht hebben op nakoming van afspraken, die we eerder met elkaar gemaakt hebben.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Hoe betrouwbaar vindt u uzelf als overheid als wij deze week een kaart van gedeputeerde Van Merrienboer aangeleverd krijgen, waarin staat dat dankzij uw aanpassing Verordening ruimte 2014 nu blijkt dat letterlijk heel Noord-Brabant vol gezet mag worden met windturbines van 2,5 MW? Wat is uw betrouwbaarheid van de overheid nog waard als u die hele zoekgebiedentoestanden verder loslaat?

De **voorzitter**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Dat heeft u mij horen zeggen. Welke doelstellingen wij met elkaar in het bestuur hebben gemaakt. U weet ook welke ruimte er is in het energieprogramma. En daarbinnen bestaat ruimte. En die ruimte zullen wij met elkaar invullen. Dat klopt.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg heeft twee keer geïnterrumpeerd. De heer Portheine heeft het woord.

De heer **Portheine** (VVD): Dat dat onderwerp leeft hebben wij vandaag ook mede ervaren met een van de sprekers. Een van die sprekers stuurde ons de afgelopen weken ook een brief, waarin hij als lokale ondernemer en initiatiefnemer onze aandacht vroeg voor het feit dat lokale participatie door dit college ook als zeer prominent en belangrijk in het bestuursakkoord een plek heeft. Want lokale participatie stelt ons in staat om juist die belangen, en die belangen bestaan uit voor- en nadelen, om die op een juiste manier in een juiste balans ook een plek te geven in dit soort initiatieven. Kortom, een oproep en ook nog een keer een nadruk naar onze gedeputeerde. De oproep die wij van onze spreker hebben gehad, maar ook de oproep om vast te houden aan dat uitgangspunt: zorg dat lokale initiatieven die niet wij organiseren, maar die de lokale gemeenten met lokale bedrijven en lokale Brabantse burgers, mijnheer Van den Berg ... Want de VVD is niet de initiatiefnemer van die windmolens, maar dat zijn heel veel mensen in Brabant, die lokaal, soms niet alleen in een minderheid als tegenstander, maar ook vaak in een meerderheid als medestander daarbij betrokken zijn.

De **voorzitter**: Mijnheer Portheine. Wilt u afronden?

De heer **Portheine** (VVD): Daar staan wij voor. Daarmee is die coördinatieregeling dus nodig om die lokale partijen die ruimte te geven en ze de snelheid te waarborgen dat we dit ook in 2020 hebben gerealiseerd.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Portheine. Nee. Uw spreektijd is echt om. Nee nee nee. Nee, u heeft al twee keer geïnterrumpeerd achtereenvolgens. En uw spreektijd is echt om.

De heer **Portheine** (VVD): Een laatste opmerking.

De **voorzitter**: Nee. Ik ben streng. U had er maar beter op moeten letten. De heer Van Vugt van het CDA heeft het woord.

De heer **Portheine** (VVD): Wat zegt u?

De **voorzitter**: U heeft niet meer het woord, want uw spreektijd is echt heel erg om.

De heer **Portheine** (VVD): Dan heb ik mijn laatste opmerking over de energiecridor rond de A16 niet kunnen maken.

De **voorzitter**: Precies. Dat bedoel ik maar. De heer Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. De coördinatie-regeling van toepassing verklaren op het project Windenergie A16. Voorzitter. Daar valt veel over te zeggen, maar dat zal ik niet doen. De CDA-fractie kan daarmee instemmen. Een van de aspecten die wat dat betreft aan de orde komt als het gaat om de integrale afweging van belangen is die van maatschappelijke meerwaarde. De vraag die bij onze fractie leeft, daar zien wij in ieder geval ook de bewonersparticipatie in. Ik neem aan dat het college dat voluit ondersteunt en met dat oog het aanbod van de reeds genoemde initiatiefnemer bekijkt om te zien of daar een win-winsituatie is te behalen. Wat onze fractie betreft zou dan zelfs het zoekgebied iets verruimd kunnen worden, mits dat ook bij de partners in de regio op draagvlak zou kunnen rekenen. Voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Er was een interruptie van de heer Uijlenhoet op de valreep, zeg ik erbij.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, toch even een vraag aan het CDA. Want ook GroenLinks is natuurlijk heel erg voor sociale participatie als randvoorwaarde voor de ontwikkeling van windparken. Maar we hebben natuurlijk ook te maken met de ruimtelijke begrenzingen. Is dat niet ook voor het CDA toch op enige manier een randvoorwaarde? Is het niet een kwestie van en/en?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Er is nu die 1 km-zonering afgesproken. Dat is ook in het kader met de gemeenten daar afgesproken, samen met de provincie. Als je dat zou willen wijzigen, dan is dat altijd in overeenstemming met alle betrokken partners die daaraan meedoen.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Maar zegt u daarmee dat u eigenlijk wel accepteert dat er een eventuele uitruil gaat plaatsvinden tussen meer sociale participatie en het minder houden aan de ruimtelijke regeltjes?

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Nee, sociale participatie is ook voor het CDA van elementair belang.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Sociale participatie is van elementair belang. Wij hebben als PVV ooit eens een motie ingediend ...

De heer **Van Vugt** (CDA): Ik zal het vertalen, mijnheer de voorzitter, wat ik daarmee bedoel.

De **voorzitter**: Nee nee. De heer Van den Berg heeft het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Daarin hebben wij gevraagd, en dat is ook even richting de VVD, waarom krijgen mensen binnen 750 m ... Wij hebben het voorstel gedaan om eenieder binnen 750 m van zo'n gepland ding het vetorecht te geven.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van den Berg** (PVV): Waar is het sociale als u daar tegenstemt? Waar is het sociale?

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ik begrijp niet helemaal uw vraag. Waarom het ons gaat is dat het voor- en nadelen heeft als je een windmolen plaatst. Dan hebben mensen daar lusten en lasten van. Waar het ons om gaat is dat ook de lusten van de opbrengsten van die windturbines ten goede komen aan de mensen die er bij wijze van spreken tegenaan kijken. Dat is de basis.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Mijn vraag is: als je er heel veel last van hebt en heel weinig lust van hebt, als je huis 50.000 euro minder waard wordt en je wordt afgescheept met een setje rolluiken van Eneco, vindt u dat sociaal? Want daar hebben we het over. Over dat soort fratsen, dat zich in Brabant afspeelt. Kijk eens in de krant vandaag, in Leidschendam, wat daar gebeurt.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja. Leidschendam is inderdaad een aardig voorbeeld van hoe het niet zou moeten. Volgens mij zijn er in Brabant een aantal borgingen om dat te voorkomen. Een van de zaken is bijvoorbeeld slagschaduw beperken. Daarmee kun je voorkomen dat de overlast al te groot wordt. Maar onze stelling is: naarmate de betrokkenheid en mensen ook zien enige revenuen van die dingen te hebben - want dat was tot voor kort niet altijd het geval - dan zal het draagvlak in de regio ook toenemen.

De **voorzitter**: Van Meel van de fractie van de SP heeft nu het woord.

De heer **Van Meel** (SP): Ja. Dank u wel, voorzitter. Onze fractie staat in principe positief tegenover het feit dat de provincie de regie gaat nemen in dit project. De SP vindt het wel ontzettend belangrijk dat we in de volgende fasen van het project goed luisteren naar de input van omwonenden. Lokaal draagvlak is immers essentieel.

Voorzitter. Daarnaast wil ik de inspreker van vandaag hartelijk bedanken voor zijn komst en hoor ik graag van het college een reactie op zijn vraag met betrekking tot het vergroten van het zoekgebied. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Meel. Nu de fractie van de PVV, de heer Van den Berg, het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik had deze week een beetje last van een kleine interne global warming, dus het gaat niet zo soepel als normaal, maar ik zal het proberen. De PVV is als partij die de automobilist een warm hart toedraagt soms flink jaloers op de windturbine-exploitanten. Een vergelijkbaar project met die van de windindustrie in de omgeving van de A16 is een monstreus project in de Noordoostpolder. Hoewel daar de 38 gigaturbines nog veel zwaarder zijn. Van het pittoreske Urk is niks overgebleven. Ik sprak op Urk zeer verbitterde bewoners. De PVV is diep onder de indruk. En niet alleen door de overweldigende techniek en de vernietigende impact. Er wordt bijvoorbeeld 20 km verharde weg aangelegd speciaal voor die windturbines. Dat is meer dan de N69 Westparallel en dat is meer dan de noordoostcorridor in de door de VVD geschrapte Ruit Eindhoven. Maar waarom is de PVV als autopartij dan zo jaloers? Niet alleen omdat die bijna veertig palen langs de A16 in hun miserabele vijftien jaar levensduur 150 tot 200 miljoen euro aan subsidie versnipperen, terwijl wij een sneue 10 miljoen euro uittrekken om Hooipolder nog wat op te leuken. Nee, het gaat aangaande het huidige voorstel hierom. Waar een Westparallel bij Valkenswaard tienduizenden mensen kan bevrijden van uitlaatgassen, files, gevaar en lawaai en waar een Ruit bij Eindhoven een aantoonbaar geweldig positief effect heeft, kunnen actiegroepen en individuen met kennelijk veel te veel vrije tijd deze processen bijna oneindig vertragen als het al niet door de politiek en in het bijzonder de VVD vertraagd en gesaboteerd wordt. Maar voor zo'n qua industrialisatie zeer heftige landschappelijke ingreep als dit mega windmolenindustriegebied wordt een coördinatie-regelingetje voorgesteld om dwarsliggende omwonenden en belangengroepen in één beurt af te serveren, waarbij de doorlooptijd bij de Raad van State ook nog eens gehalveerd is. U staat bijkans te

juichen, geweldige volksvertegenwoordigers. De mensen moesten eens weten. En in bijvoorbeeld Leidschendam – u kunt dat vandaag in de krant lezen – hebben ze het geweten. Ze worden nu al knettergek en dat ding draait nog maar twee dagen.

De opmerkingen over zorgvuldigheid. De opmerkingen over belangen voor omwonenden. Wat zijn ze überhaupt nog waard na het optreden van onze gedeputeerde Van Merrienboer vorige week in de gemeente Moerdijk? Dit college en nagenoeg alle partijen in dit huis hebben kennelijk 100% groene lak – en dan druk ik me heel netjes uit, zoals u begrijpt – aan de belangen van omwonenden en aan de mening van democratisch gekozen gemeenteraden. Allemaal de mond vol meel waar het gaat om initiatieven van onderop, burgerparticipatie en doe-democratie. Maar als het niet uitkomt, de provincie komt wel even duidelijk maken dat er met de groene kerk, ingegeven door een lachwekkend domme afspraak met de Europese Unie, niet te spotten valt. Chantage, dreigen, noem het de windmaffia, we hebben het eerder gezien met Eneco, ook al richting lokaal bestuur. Maar dat ons bestuur zich hieraan schuldig maakt is voor de PVV volstrekt onacceptabel. Diepe plaatsvervangende schaamte over hetgeen ten aanzien van Klundert gebeurde en waarvoor de PVV in november exact waarschuwde. Ik wens de commissie Opkomstbevordering heel veel succes, zal ik maar zeggen. Wat een ten diepste gênante aanfluiting. De mensen moesten eens weten.

Windenergie is eigenlijk een beetje de recalcitrante puber van het elektriciteitsgezin. Een imposante verschijning, dat zeker, maar hij voert nagenoeg de hele tijd helmaal niks uit. Maar als het flink waait, dan komt de foute puber in hem los. Onvoorspelbaar, dat dan weer wel. Hij plundert de portemonnee van zijn ouders – die dit niet door hebben want die letten niet op –, koopt voor zijn gemoedsrust heel dure middelen bij de groene leugendealer ATM, die graag zijn diefstal overal goed praat en zelfs aanmoedigt en gaat met een paar overgebleven centen rondjes geven in de lokale kroeg. Zo koopt hij zijn populariteit. De VVD vindt dat iedereen profiteert met die gratis rondjes en GroenLinks wijst naar draagvlak ook op de werkgelegenheid voor de horeca, die er zonder dit jätwerk niet zou zijn. Hosanna. Er komt een dag dat papa en mama erachter komen. Er komt een dag dat de Nederlanders erachter komen hoe sneaky en schandalig ze bestolen worden. 37,7 miljard euro aan subsidies is er inmiddels aan deze diefstal toegezegd. Het klimaat effect van al die maatregelen is nul. Het milieueffect is nul. Het landschappelijke effect verwoestend, het effect op het leefgenot en de gezondheid irritant tot verwoestend. En het Energieakkoord van veertig belanghebbende partijen, dat er buiten het budgetrecht en stemrecht van de Tweede Kamer is doorgedrukt, gaat alleen al 100 miljard euro kosten. En dat gaat oplopen tot meer dan 200 miljard euro voorbij 2030. En dat onder luid applaus van bijna iedereen, met uitzondering van de PVV. We hebben het over 30.000 euro per huishouden. 30.000 euro. De mensen moesten het eens weten. En voor wat? Voor wat? Voor niks. Wat doen die 100 MW langs de A16 van die bijna veertig torenhoge turbines? Die leveren in totaal gemiddeld 25 MW. Dat is genoeg om nog geen dertigste deel van de Amer 9 te produceren. Niks meer, waarschijnlijk minder. En het hele windplan in Noord-Brabant, waarbij nagenoeg heel plattelands Noord-Brabant windmolenvogelvrij verklaard is inmiddels, dankzij u, Staten van Brabant, dat kan een sneue een achtste van de Amer 9 produceren, niet vervangen. Het klimaat effect van het hele Nederlandse CO₂-reductieplan, dus niet alleen de windmolens, maar alles erop en eraan inclusief de Urgenda-maatregelen, is volgens het kabinet zelf ongeveer een tienduizendste van een graad in 2100. De mensen moesten eens weten.

De **voorzitter**: Interruptie Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Voorzitter. Ik ben even de draad kwijt, want ik dacht dat het voorstel ging over de coördinatie-regeling. En ik hoor hier een betoog over windenergie. Wij dachten dat debat op 16 december te hebben gevoerd. Dus ik wil vragen of hij zich aan het voorstel kan houden.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): De PvdA is op dit gebied al jaren de kaart kwijt. En als ik in de Tweede Kamer kijk, dan is de PvdA met weinig anders bezig dan de belangen van Shell te dienen door de

kolencentrales proberen weg te werken, zodat Shell wat meer aan zijn gas kan verdienen. Dat is wat ik zie, maar dat is ook niet zo gek, want Shell zit vol met PvdA-mensen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg. Wilt u uw betoog gaan afronden?

De heer **Van den Berg** (PVV): Het klimaateffect van die minaretten bij Klundert is 0,0 en nog een hele reeks nullen daarachter. Het is niks, nada, nothing en al die Brabantse windturbines bij elkaar ook niets. En waarvoor doet u het? Waarvoor zet u hele gemeenschappen tegen elkaar op? Waarom slacht u duizenden beschermde vogels en vleermuizen? Waarom vergooit u de welvaart van uzelf, uw kinderen en kleinkinderen? Waarom wilt u overal de klimaatdictator uit gaan hangen en de belangen van omwonenden volledig aan de laars lappen? Waarom bent u bereid voor deze flauwekul het hele Brabants landschap om zeep te helpen?

Waarom teistert u heel veel Brabanders met geluidsoverlast, waardedaling onroerend goed, verpest uitzicht, verstoorde nachtrust, woonplezier en soms ernstige gezondheidsklachten?

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg. Wilt u afronden? Uw spreektijd.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor een achtste van de Amer 9 nul klimaateffect. Het wordt tijd dat de mensen dit weten. De PVV wil dit proces voor uw PvdA van windmolentjes erdoorheen jassen niet onnodig versnellen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn bijdrage. De spreektijd is om en ik geef dan graag het woord aan de heer Meijer van de fractie van D66.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. De inbreng van de PVV lokt uit om een sociologisch betoog te houden over de zin van de pubertijd. Sowieso vraagt onze fractie zich af hoe de puber Harry van den Berg was, maar laat ik mede op uw verzoek on topic blijven.

Het spreekt voor zich dat D66 de energietransitie erg belangrijk vindt. Als u het nu komt uitleggen, moet u echt blijven zitten.

De **voorzitter**: Er is straks nog een nazit.

De heer **Meijer** (D66): Het spreekt voor zich dat D66 de energietransitie erg belangrijk vindt. Dat doen we om twee redenen: de energietransitie levert concreet banen op en wie is er nu tegen meer werk voor Brabanders, het ontwikkelen van de windmolens, het innoveren van de manieren om windenergie op te wekken en natuurlijk de maakindustrie die erbij komt kijken? Dat schept banen op alle niveaus. Daarnaast uiteraard vanwege de duurzaamheid. We kunnen niet doorgaan met het verstoken van fossiele brandstoffen. Die raken op. We moeten op zoek naar andere energiebronnen. En ook al stelt het kabinet de sluiting van de kolencentrales nog maar weer eens uit. De provincie Noord-Brabant kan haar leiderschap tonen. En met dit initiatief langs de A16 gebeurt dat. D66 zou graag zien dat Noord-Brabant daadwerkelijk koploper wordt op het gebied van natuurlijke energie. In deze casus ziet D66 ook het bewijs dat het een goede keuze was om de windopgave naar de provincies te decentraliseren. De provincie pakt niet alleen door waar het kabinet op blijft hangen, ze schept ook een proces waarin inwoners kunnen participeren. Want daar gaat het wel om: energietransitie en duurzaamheid mogen geen abstracte woorden blijven, mensen moeten meedoen in de transitie en mensen willen dat ook. Let op, mijnheer Van den Berg, deze is voor u. Mijn vader zeurt, als een puber kan ik wel zeggen, al maanden om zonnepanelen en aandelen in het dichtstbijzijnde windpark.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Via u, voorzitter. De droom van D66 is uitgekomen. We leven in een maatschappij vol zonnepanelen en windmolens. Alle auto's zijn elektrisch, we hebben allemaal elektrische warmtepompen aan het huis. Ik weet niet of het u opgevallen is, maar in heel Noord- en West-Europa, van Ierland tot Rusland en van ongeveer Denemarken tot voorbij de Alpen, staat geen zuchtje wind.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van den Berg** (PVV): En is de zonkracht heel laag. Hoe heeft u onze huizen verwarmd, hoe vervoeren wij ons en hoe blijft hier überhaupt het licht aan? Kunt u uitleggen hoe u dat even deze week geregeld zou hebben in uw droomwereldje?

De **voorzitter**: De heer Meijer. Ik snap dat het onderwerp natuurlijk alles met energie te maken heeft, maar laten we proberen met elkaar serieus met name het onderwerp van het Statenvoorstel in de gaten te houden. Ik ben ruimhartig, want het heeft zaken met elkaar te maken, maar als we dit elke keer doen, dan nemen we onze eigen agenda niet serieus. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, hoe we dat gedaan hebben, wil ik u heel erg graag uitleggen, maar dan hebben we toch echt wel iets meer tijd nodig dan dat de voorzitter mij ongetwijfeld graag gunt. Maar ik neem u graag mee in de D66-droomwereld.

De **voorzitter**: Het is ook geen kwestie van gunnen, maar van gewoon afgesproken spreektijden. En u heeft nog een beetje.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel. Ik rond ook inderdaad af. De West-Brabantse gemeenten die gezamenlijk aan de slag willen met de energietransitie. D66 wil daar geen strobreed voor in de weg liggen. Kortom, alle steun voor het voorstel.

De **voorzitter**: De fractie van de PvdA, de heer Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Dank ook dat u de Staten oproept om zich te beperken tot wat op de agenda staat. En op de agenda staat nu de coördinatie-regeling en niet de discussie rond zonne-energie of windmolens. We zijn blij met de stukken die voor ons liggen. Het is ook heel logisch, gezien de procedure, dat dit stuk nu voor ons ligt. En wij gaan daar ook mee akkoord. Een hamerstuk dus. Eén puntje van aandacht. En dat is naar aanleiding van de inspreker Piet Hermus. Eigenlijk hoort dat hier dus ook niet onder dit agendapunt, maar uiteindelijk is dat toegelaten. Ik wil hem daarin ook serieus nemen. Hij vraagt om meer zoekgebied, ruimte. En het verbaast me enigszins, want uiteindelijk krijgt hij in zijn eigen gemeente daar niet de ruimte voor, omdat de gemeente Drimmelen er anders in zit, vanwege haar redenen. Dus het lijkt me dan ook raar als hier Provinciale Staten anders zouden beslissen. Dus helaas zal ik ook aan zijn afweging niet mee kunnen werken en willen we graag akkoord geven aan dit voorstel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Maas voor zijn bijdrage. Dan de fractie van GroenLinks, de heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Gisteren kopte De Volkskrant nog dat de temperatuur op aarde nog nooit zo hoog was. Nu met de vrieskou buiten is ons dat wellicht nauwelijks voor te stellen. Maar, voorzitter, ook als provincie Noord-Brabant staan we voor een historische opdracht: afkomen van onze olie-, kolen- en gasverslaving en vol inzetten op energiebesparing en duurzame energiebronnen, zoals zon, wind en aardwarmte. Om een leefbare wereld na te laten aan onze kinderen en kleinkinderen. Voorzitter. Alleen al vanwege deze opdracht is het voorliggende Statenvoorstel om de provinciale coördinatie-regeling van toepassing te verklaren op het project Windenergie A16-zone wat ons betreft meer dan een technische aangelegenheid. Het geeft uiting aan de verantwoordelijkheid die deze provincie wil

nemen om de energietransitie in Brabant tot een succes te maken. En GroenLinks is daar blij mee. Maar voorzitter, deze verantwoordelijkheid schept wel verplichtingen. Want met het van toepassing verklaren van deze PCR door ons als Staten gaat de provincie een wezenlijk andere rol spelen in het project windenergie. Van een van deze spelers met ruimtelijke eisen en sociaal-economische wensen wordt de provincie tevens procescoördinator en verantwoordelijk voor een zorgvuldig proces en een tijdig, rechtmatig en gedragen resultaat.

Voorzitter. In dit licht van deze meer regisserende rol en verantwoordelijkheid hechten wij aan een aantal uitgangspunten. Windprojecten in het A16-zoekgebied voldoen aan alle ruimtelijke en landschappelijke eisen. Dat is een. Twee. Omwonenden en andere direct aangrenzende kleinverbruikers kunnen liefst met voorrang mede-eigenaar worden van de windmolens. En drie, ruimtelijke inpassing en sociale participatie kunnen niet op een oneigenlijke manier worden uitgeruild. Dat betekent dat zowel ruimtelijke inpassing als sociale participatie randvoorwaarden zijn voor de ontwikkeling van een windproject. En voorzitter, GroenLinks begrijpt heel goed en realiseert zich terdege dat de ontwikkeling van windplannen in de A16-zone al een tijd onderweg is. Grondposities zijn voor een belangrijk deel al ingenomen en projecten komen veelal van onderop tot stand. De inspreker Piet Hermus gaf hiervan vanmiddag blijk. Dat betekent dat GS moeten dealen met de situatie zoals die nu is. Maatwerk is dus ook vereist. Maar voorzitter, hier en daar zien wij in de huidige situatie onze uitgangspunten in het gedrang komen en daarom de volgende vragen. Zijn GS het met GroenLinks eens dat natuur en landschap geen sluitpost mogen zijn van windprojecten rondom de A16, maar juist vertrekpunt? En hoe voorkomt u in dat kader dat bestuurlijk draagvlak of het ontbreken daarvan bij de vier betrokken gemeenten leidend zal zijn waar windprojecten worden gerealiseerd en niet andersom, de ruimtelijke en landschappelijk beste locaties?

Vraag twee: Zijn GS het met ons eens dat de belangen van omwonenden evenmin een sluitpost mogen zijn van deze windprojecten, maar evenzeer een vertrekpunt moeten zijn? En hoe gaan GS in dit kader om met de geuite wens om geluid en slagschaduw te laten toetsen aan minimale afstandscriteria? Daar is al eerder voor gepleit, ook in de motie van Lokaal Brabant.

Vraag drie. Zijn GS het voorts met GroenLinks eens dat omwonenden en andere direct aangrenzende kleinverbruikers liefst met voorrang mede-eigenaar kunnen worden van de windmolens? En wat gaan GS doen om de lusten en lasten van windenergie in deze A16-zone zo eerlijk mogelijk te verdelen?

En dan een laatste vraag. Hoe gaan GS erop sturen dat ruimtelijke kwaliteit en sociale participatie niet op een oneigenlijke manier tegen elkaar worden uitgeruild? Met andere woorden: hoe garanderen GS dat zowel ruimtelijke inpassing als sociale participatie randvoorwaarden zijn voor de ontwikkeling van windprojecten langs de A16?

Voorzitter. De PCR voor het Windplan A16-zone legt een grote verantwoordelijkheid bij de provincie, maar biedt ook een geweldige kans. Wanneer gedragen en zorgvuldig georganiseerd kunnen veel omwonenden een lagere energierekening tegemoetzien. Dat is goed voor de sociale veerkracht en de economie in de regio. Zo zorgt werk maken van de energietransitie niet alleen voor een overgang...

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Dat doe ik. Van grijze naar groene stroom, maar ook voor een eerlijke financiële lastenverdeling. Goed voor nu en voor later. En bij het coördineren van deze transitie wensen wij GS veel wijsheid toe.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet voor zijn bijdrage. Dan is nu de fractie van de ChristenUnie/SGP aan de beurt, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Zo de hele discussie en het debat aanhorend snakken we er volgens mij naar om een goede discussie te voeren hoe we sociale wind een plek geven in ons beleid. En ik denk dat de stap naar een provinciale coördinatie-regeling een heel belangrijke is om eigenlijk te zeggen in de komende periode: gaan wij als provincie ons daarvoor inzetten, geef dan ook volop de ruimte. Ik ben ook blij met de VVD-fractie, die dat als uitgangspunt neemt. Al legt u de grens meteen bij 470, dan stoppen we ermee. Misschien moeten we daar nog eens met elkaar over spreken.

Want volgens mij is het bij lokale initiatieven niet passend dat we daar een grens trekken. Tegelijkertijd hoor ik veel partijen erover spreken dat we een visie moeten hebben en daarmee aan de slag moeten gaan. En daartoe roep ik eigenlijk ook de Staten en de gedeputeerde op, om daar zo snel mogelijk invulling aan te geven. Om invulling te kunnen geven aan een provinciale coördinatie-regeling, die we hier met elkaar afspreken en waar we ook volledig mee kunnen instemmen. En dan zeg ik wel tegen de VVD dat ik het helemaal met u eens ben dat de Omgevingswet niet straks in procedurele zin een belemmering moet zijn in de overgang van 2019 naar 2020. Maar aan de andere kant hebben we op 16 december ook afgesproken dat juist the Right to Challenge, het gebruik maken van initiatieven lokaal, dat we dat in de komende drie, vier jaar juist ruimte en invulling willen geven. Daarom was ik ook blij met de inspraak van de heer Hermus. Ik kan uw initiatief niet geheel overzien, maar ik vind wel dat deze initiatieven een plek moeten krijgen en niet belemmerd moeten worden door een grensje dat wij trekken. Al snap ik ook heel goed dat het niet opgerekt moet worden naar 5 km. Maar dat we moeten zoeken hoe we dit nu mogelijk kunnen maken en dat dat het uitgangspunt van de provincie moet zijn binnen de provinciale coördinatie-regeling. En dan zie ik graag uit naar de inhoudelijke discussie hoe we sociale wind echt vorm gaan geven vanuit de provincie, hoe we daar invulling aan geven. En volgens mij moeten we dat debat zo snel mogelijk voeren als ik hier de bijdrages van de verschillende partijen heb gehoord. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. De heer Heijman van Lokaal Brabant dan.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb nog een interruptie voor de heer Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Dat begrijp ik. Ik ga dat een keer toestaan, maar we hebben eigenlijk een afspraak. Ik heb het straks ook al een keer moeten afwijzen. Als u wilt interrumperen, druk even het knopje in, dan krijg ik een signaal dat er nog een interruptie komt, want ik kan niet de hele zaal tegelijkertijd voortdurend in de gaten houden. De heer Vreugdenhil is bereid die interruptie nog even toe te laten. Aan u het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja. Ik dank u voor de interruptie. De heer Vreugdenhil had een heel betoog over de Omgevingswet en initiatieven van onderop, die we zouden moeten ondersteunen. Maar nu zijn er initiatieven om windmolenparken aan te leggen. Kunt u ook andersom, als er initiatieven van onderop, vanuit de samenleving zijn, waarbij er bewoners zeggen geen windmolenpark in hun omgeving te willen hebben, kunt u ook die initiatieven van onderop ondersteunen? Zijn dat voor u ook initiatieven waarvan u zegt daarachter te kunnen staan, werkt het dan ook naar twee kanten?

De **voorzitter**: De vraag is helder. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): We hebben het er op 16 december met elkaar over gehad of we aan een gebiedsdeal, die vanuit de regio wordt afgesloten, invulling en ruimte geven. En ik ga ervan uit dat in die gebiedsdeals die gemaakt worden of in die Right to Challenge, die ingevuld gaat worden, alle aspecten worden afgewogen. De heer Uijlenhoet gaf net al aan dat de ruimtelijke aspecten daarin een plek moeten krijgen, net als de sociale aspecten. Uiteindelijk moeten ook de aspecten die u hier aandraagt een rol erin spelen. Als er uiteindelijk een gedragen plan uitkomt, dat wordt voorgelegd vanuit de omgeving en ook wordt gedragen door de lokale democratie, dan moeten we daaraan denk ik invulling geven. En dan neem ik ook de zorgen die u neerlegt heel serieus. Die spelen daarin ook een rol. Maar het moet wel gaan binnen de doelstelling die we met elkaar hebben om de omslag naar duurzame energie te maken. Zoals de VVD ook zei, om uiteindelijk wel de 470 MW ook daadwerkelijk te realiseren.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dan moet ik toch constateren dat dit wel een vrij hypocriet verhaal is. Het mogen initiatieven van onderop zijn vanuit de samenleving, zolang het maar tot die heilige windmolendoelstelling komt, die windturbinedoelstelling. Dat moet en zal gebeuren. En alles wat daarvoor in

de weg staat, als het een initiatief van onderop is een omgeving te willen zonder die windparken, dan kan het dus niet. En dan zijn het zorgen die meegenomen moeten worden. En dan moet er een deal over worden gemaakt. Nee, er moet geen deal zijn. Er is draagvlak of er is geen draagvlak. En als er geen draagvlak is, doe het dan gewoon niet.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dan raakt u dus wel de kern, wat we hier vandaag beslissen. Dat wij zeggen: juist op dit belangrijke vraagstuk van energie vinden wij – omdat wij het belangrijk vinden als Provinciale Staten, omdat wij het tot een van de vier olifanten gemaakt hebben – het belangrijk om hier onze provinciale coördinatieregeling toe te passen, maar daarbinnen geven we wel ruimte aan lokale initiatieven. Dat is nou exact hoe de Omgevingswet naar de toekomst gaat werken. En zo wil ik het ook graag invullen met elkaar. En ik denk dat we dan onze rol op een goede manier invullen. En dan ga ik straks ook graag het debat met u aan om inhoudelijk dan de randvoorwaarden met elkaar te bespreken. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan is de heer Heijman van de fractie van Lokaal Brabant aan de beurt. Aan hem het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vrij korte bijdrage aan dit verhaal. In de vorige discussie heb ik ingebracht om bijvoorbeeld te kijken of we niet een kilometer vanaf de windmolens konden gaan wonen. Daar is toen een hele discussie over gekomen en die motie is aangehouden. En mijn concrete vraag is: als ik deze nieuwe regeling bekijk, zie je eigenlijk dat de beroepsmogelijkheden aan het einde worden ingeperkt. Dan zou je zeggen dat er een verdikking in de inspraak komt. Ik zou graag aan de gedeputeerde willen vragen mij even mee te nemen in hoeveel invloed de burgers nog krijgen bij dit soort inspraken en of dit niet gewoon een doekje voor het bloeden is geworden. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. We ronden dan de eerste termijn van de zijde van uw Staten af. En ik kijk naar de gedeputeerde of hij bereid en in staat is om de beantwoording terstond ter hand te nemen. En dat blijkt zo te zijn. Aan hem het woord. Gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank u wel. Daar sta je dan als vader van drie recalcitrante pubers en dan krijg je Windpark A16. Graag. Want als bestuurder voel ik me ook enorm uitgedaagd. En ik denk, mijnheer Van den Berg, met uw bijdrage onderstreept u dat nog eens om hier echt bestuurlijk te acteren en de goede dingen te doen. En het kleine voorstel dat hier vandaag ligt is cruciaal. Dus de coördinatieregeling toepassen is cruciaal om alle elementen die u genoemd heeft, op een goede manier te combineren. Want het gaat inderdaad bij een provinciale coördinatieregeling om het bevorderen van de kwaliteit van de integrale afweging. En dat doet echt, mijnheer Heijman, ook recht aan de inspraak. Want het is volstrekt helder. Wanneer alles op tafel ligt, dan is de impact van de inspraak volgens mij ook in potentie het grootst. Het biedt de mogelijkheid om ook te sturen op resultaat, juist doordat we een provinciaal inpassingsplan gecombineerd met die omgevingsvergunningen op één moment hier met elkaar in beweging zetten. Dan kunnen we ook ervoor zorgen dat in de complexiteit van onze huidige regelgeving, dat we die sociale participatie ook hard maken en kunnen garanderen, onder vooropstelling dat je de meest zorgvuldige afweging hebt gemaakt vanuit ruimtelijk en milieutechnisch werk, wat dan op tafel ligt.

En als laatste – en dat klinkt misschien tegenstrijdig, maar dat is het niet – stelt de provinciale coördinatieregeling ons ook in staat – de heer Porthoine had het daarover – om tempo te maken. En volgens mij is dat ook een kwaliteit die de samenleving biedt. Dat je niet op zoek gaat naar jaren lopende processen, waarin ook burgers echt de weg kwijtraken, maar dat het tempo, gekoppeld natuurlijk aan integrale afweging en het sturen op resultaat, met een provinciale coördinatieregeling mogelijk wordt.

De heer Uijlenhoet gebruikte het woord. Er rust inderdaad een forse verantwoordelijkheid, want wij starten met de 470 MW eigenlijk in een situatie, waarin we misschien dachten: het Rijk coördineert de A16 en de

gemeenten regelen het in de eigen achtertuin. Ik vind het volstrekt passen bij ons bestuursakkoord en bij de ambities die ook in de Energieagenda staan dat we hier heel bewust, in samenspraak met de gemeenten, kiezen voor toepassing van dat provinciaal inpassingsplan. Ik denk dat dat echt de beste garanties biedt op een goed resultaat. En een goed resultaat dan echt vanuit verschillende belangen en stakeholders beoordeeld. Een goed resultaat als het gaat om kiezen we de minst overlastgevende locaties. Een expliciet verzoek vanuit de commissie-MER, die wij bij vaststelling van de nota zienswijzen ook hebben gehonoreerd. Dus wij gaan inderdaad op zoek naar maximale reductie van de hinder. En niet van wat mag binnen de wettelijke normen en dat doen we dan. Dus dat weet u, dat we op die manier ook in staat zijn recht te doen aan wat volgens mij algemeen wordt vastgesteld, dat die windmolens natuurlijk een forse impact hebben op een omgeving, op een toch ook nog steeds dicht bevolkt stukje Brabant als je langs de A16 rijdt.

Ik denk dat het de kans biedt – en dat was volgens mij het laatste woord dat de heer Portheine noemde – om ook vanuit energie – en dan kijk ik naar collega Spierings – om van die corridor ook nog de meerwaarde te vergroten. Want we kijken dan niet alleen naar de mogelijkheden van windenergie, maar juist ontstaat daarmee ook wel misschien de mogelijkheid om te kijken naar toepassingen van zonne-energie. En dat willen we zoveel mogelijk in één beweging faciliteren. Dus een klein besluit, maar een echt cruciaal besluit dat de kwaliteit van het vervolg bepaalt. Onze verantwoordelijkheid is groot, en ik beseft dat dat zeker geldt voor het college, mevrouw Spierings en ik. Maar ook uw verantwoordelijkheid is daarmee groot, omdat u gaat beslissen over dat provinciaal inpassingsplan, dat uiteindelijk de deal compleet zal maken.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Via u, voorzitter. Vindt u het zelf niet heel grote woorden voor iets waar we het over hebben, voor nog geen een dertigste van de Amer 9-centrale, wat u allemaal op uw hals haalt hier? Vindt u dat niet buitenproportioneel? En dan denk ik met name even aan wat er in Klundert gebeurd is, als u het heeft over omwonenden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Nee, want we zijn bezig met een omslag als het gaat om onze energievoorziening. Dit zijn democratisch vastgestelde ambities op het niveau van die lokale gemeenschappen als het gaat om energieneutraal. En dat zijn wat mij betreft juist ook met ons provinciaal inpassingsplan gewaardeerde kwaliteiten. Dus wij zullen juist op die manier volgens mij de kwaliteit van de inbreng, de inspraak, maar ook de sociale participatie kunnen versterken.

Voorzitter. De inspreker vanochtend, de heer Hermus, heeft een vraag gesteld over de verruiming van het zoekgebied. En dat was en is een vraag die echt aan de orde is geweest bij de vaststelling van de nota zienswijzen. En als je kijkt naar de afspraken die we in West-Brabant hebben gemaakt, dan hebben we gekozen voor een corridor langs de A16, gekoppeld aan die infrastructuur. En die corridor maakt dat daarin 1 km-begrenzing is bepaald. En we hebben daarop ook in de nota zienswijzen gereageerd. Het gaat om circa 1 km, omdat we met die 'circa' natuurlijk de flexibiliteit inbouwen en ook nodig hebben om het optimaal in te passen. Daarnaast is de tweede 100 MW echt een proces van onderop geweest. Inbreng van gemeenten. Die hebben gekozen voor locaties waar men wel of niet windmolens wil neerzetten. Als je kijkt naar de Zonzeelse polder, dat is waar de heer Hermus zijn bedrijf voert en ook woont, dan zie je dat een gedeelte ligt binnen die corridor. En de heer Hermus is van harte uitgenodigd om mee te doen met het proces dat we rond de A16 lopen. En dat weet hij ook en dat doet hij ook. Maar er is inderdaad ook sprake van de randvoorwaarden van de gemeente waar de heer Hermus woont, dat men niet voor de hele Zonzeelse polder heeft gekozen als lokale locatie voor het fors toelaten van windmolens. Op dit moment hebben we ons met de nota zienswijzen heel bewust vastgelegd, ook met het draagvlak van alle partijen, op die circa 1 km. En tegelijkertijd, als straks de MER op tafel ligt en als wij een completer beeld krijgen of de andere locaties ook haalbaar zijn gebleken in de realisatie van 200 MW in West-Brabant en 470 MW in Brabant als geheel, dan is er volgens mij ook een punt van opnieuw met elkaar wegen of de locatie waar de heer Hermus op wijst toch geen onderdeel zou moeten zijn van heroverweging. Maar voor dit moment, zowel vanuit onze verantwoordelijkheid voor de A16 als vanuit nogmaals de lokaal bepaalde keuzen, kan

ik niet verder gaan dan de heer Hermus zoveel mogelijk betrekken binnen de A16, uitgaande van die 'circa' en daar proberen ook zijn ambities zo maximaal mogelijk in mee te nemen.

Voorzitter. Volgens mij heb ik daarmee een belangrijk deel van de vragen al beantwoord. Als ik kijk naar de ambitie die de heer Meijer onderstreepte, wij willen inderdaad – en natuurlijk, dat is ook een forse verantwoordelijkheid – koploper zijn in die transitie. Maar juist ook in een transitie waar die sociale participatie een cruciale rol speelt. En volgens mij zijn we dat op dit moment.

En dan kom ik bij de heer Uijlenhoet. Juist door heel zorgvuldig nu vorm te geven aan sociale participatie als randvoorwaarde en niet straks een proces om het opbieden op het punt van sociale participatie windlocaties over de streep te trekken. Nee. Heel zorgvuldig aan de voorkant een stevige ambitie. Als u wilt meedoen aan die A16-zone, dan gaat dat met deze kwaliteit sociale participatie. En dan denken we inderdaad aan een kwart van de molens in mede-eigendom van de omwonenden van de A16. En daarmee ruimte maken voor de meest zorgvuldige ruimtelijke en milieutechnische afweging van locaties. En die gaan we niet met elkaar laten interfereren. Want dat vraagt volgens mij de integriteit van uw verantwoordelijkheid voor de ruimtelijke ordening en lokaal voor de sociale participatie om die processen uit elkaar te halen. Maar met de provinciale coördinatie-regeling aan het eind te combineren, zodat we ook het een en het ander aan elkaar kunnen koppelen in het resultaat. U bent daarin beslissend als wij het pip vaststellen.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik hoor goed dat u zegt: als driekwart naar de exploitant gaat, Raedthuys-groep en dat soort partijen, dan vindt u dat heel sociaal. Dat begrijp ik goed, terwijl 100% van de lasten bij de burger komt en 100% van de last bij de omwonenden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee, dat begrijpt u niet goed, want ik heb het zo ook niet gezegd, mijnheer Van den Berg.

De Omgevingswet. Dan kijk ik ook naar de heer Vreugdenhil. Natuurlijk gaan we onderweg ook een impact krijgen wellicht van die stelselherziening. Ik denk dat het ook een kans is. Du moment we in de gaten hebben dat we bijvoorbeeld ruimte nodig hebben om een beter resultaat te boeken zijn we in staat om juist ook de transitie naar de Omgevingswet als een kans te benutten en niet als een hindernis te zien. Dus wat mij betreft gaan we vol vertrouwen dat proces in en zien we dat niet als een belemmering.

Mijnheer Heijman. Als het gaat om de provinciale coördinatie-regeling ben ik er ten volle van overtuigd dat we daarmee niet de beroepsmogelijkheden inperken. Ik weet dat sommige mensen zeggen: het aantal. Als je op elke afzonderlijke procedure beroep en bezwaar kunt inzetten, dan heb je meer mogelijkheden. Maar dan heb je geen kwaliteit van een integrale afweging en ook niet van een integrale weging van belangen. Dus wat ons betreft is de provinciale coördinatie-regeling niet bedoeld om zomaar tempo te maken. Nee, juist de kwaliteit van het proces ook te bevorderen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): En dat is het laatste, voorzitter. En wat daar denk ik wel van belang is – dat hebben we ook bij de discussie rond de Oostelijke Langstraat met elkaar afgesproken – juist omdat dat ene moment integraal zo belangrijk is, moet je dat heel zorgvuldig voorbereiden, bewoners ruim de gelegenheid bieden. En niet alleen maar de inspraaktermijn, maar juist daarvoor ook informatie gaan delen, gesprekken gaan voeren, mensen in positie brengen om het hele proces mee te maken.

Dan de maximale inspraaktermijn. Die krijgt u ook van mij. We gaan de maximale wettelijke termijn daarvoor benutten. En dan denk ik dat de provinciale coördinatie-regeling juist in de richting van burgers het signaal is dat we ze uiterst serieus nemen en dat hun inspraak op dat moment op het totaal van het project toeziet en niet op een enkel onderdeel dat men op dat moment in een vergunning voorlegt.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage, want de spreektijd is echt om. Dan gaan wij kijken of er behoefte is aan een tweede termijn van de zijde van uw Staten. Ik zie dat bij sommige fracties al, dus we gaan gewoon even het rijtje af. De heer Porthoine van de fractie van de VVD.

De heer **Porthoine** (VVD): Voorzitter. Ik ben blij met de twee thema's die de gedeputeerde aanhaalt. Enerzijds het tempo. Kortom, als we er tien jaar over doen – en daar heeft de heer Van den Berg een punt – om die procedures te doorlopen, dan kan het wel eens zijn dat we op dat moment al anders aankijken tegen de waarde van windenergie als transitiebron. En tegelijkertijd wil je de huidige initiatiefnemers, die binnen de bestaande kaders gebruikmaken van de huidige energieprijzen en de nationale regelingen die daarvoor zijn – hij roept grote bedragen, maar wij stoppen volgens mij als lokale en provinciale overheid geen miljoenen en ook geen miljarden in die windmolens – ook de ruimte geven om hun businesscase ook nu te realiseren. En daarom heb je die snelheid nu ook nodig.

Het tweede punt waarmee ik blij ben is, dat we het zien als een omslag. Als ik u meeneem twintig jaar van nu en u rijdt over de A16, hopelijk in een elektrische auto autonoom rijdend, dan kan het goed zijn dat in de horizon van de A16 die windmolens niet langer zichtbaar zijn. Want wij zien ook dat er een aantal energiebronnen op dit moment een transitiefunctie gaan vervullen. En daarom heb ik inderdaad ook die A16 omgedoopt tot energiecridor. Een doortocht naar een meer energieneutrale toekomst. En er liggen andere bronnen in het verschiet, maar deze helpt ons wel om iedereen bewust mee te nemen in die eerste omslag. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Porthoine. De heer Van Vugt, behoefte? Nee. Van Meel behoefte? Nee. Van den Berg? Aan hem het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. In de tijd van Frits Bolkestein wilde ik nog wel eens namens de VVD spreken. Ik zag gisteren een fantastisch stuk van Bolkestein in de Elsevier, geloof ik, en daar stond exact in wat wij hier altijd vertellen. En ik zou zeggen, doe er uw voordeel mee.

Voorzitter. Ik heb de gedeputeerde uiteraard niet gehoord over Klundert, want dat is ook niet te verdedigen. Maar gelukkig hebben we daar nog een set Statenvragen over uitstaan, dus we zien de antwoorden met belangstelling tegemoet.

En o, wat zijn we ingrijpend bezig, we gaan 150 tot 200 miljoen euro zo snel als het maar kan uitgeven aan vijftien jaar productie van minder dan een dertigste van de Amer 9-centrale. En u vindt het gek dat de PVV in dit geval nou eens niet voor minder regeltjes en proceduremogelijkheden is. En, denkt de gedeputeerde, dan doen we er ook nog zonnepaneeltjes bij, want die zijn per kilowattuur twee keer zo duur. Hartstikke goed. Maar ik ben een positief mens, de PVV is een positieve partij en vandaag is een fantastische dag. Er komt een nieuwe president in de Verenigde Staten. En geloof mij dat hij die hele bende bij NASA op gaat ruimen en dat het klimaatverhaal binnenkort totaal anders gaat worden. Want ook het warmste jaar van de heer Uijlenhoet is inderdaad wel net aan het warmste jaar geweest, maar die NOAA-data zijn bij elkaar gefraudeerd en gefantaseerd. En dat komt uit. U kunt mijn twitterfeeds zien voor de bewijzen.

Ja, GroenLinks. Voor uw kinderen en kleinkinderen. Wat denkt u ervan, 200 miljard euro uitgeven, 30.000 euro per gezin voor een tienduizendste graad. En die kengetallen heeft u ook. En u mag ze hier komen bestrijden. Dat kunt u niet. U kunt twee dingen doen, mijnheer van GroenLinks. U kunt voor uw kleinkinderen proberen de zeespiegel met ongeveer 1/5 mm minder te laten stijgen. Maar u kunt voor hetzelfde geld ook 15 m hogere dijken bouwen en investeren in nieuwe technologie. Uw keus is de eerste.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg. Wilt u zich bij het onderwerp houden en gaan afronden?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja. Verder niet, behalve dan het profiteren, waar u het allemaal over heeft. Het is niks anders dan het jatten van de buurman, die net te ver van die windmolen woont. Daar komt het eigenlijk op neer. Dat is het profiteren waar u het over heeft. En ik vraag u nogmaals eens na te denken over de kosten en de nul baten, want die zijn er gewoon niet. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn bijdrage. De heer Meijer behoefte aan een tweede termijn? Aan hem het woord.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. De D66-fractie is blij dat het college nogmaals uitspreekt dat het koploper wil zijn op het gebied van de energietransitie en inderdaad al is. De fractie heeft wel de vraag om even in het licht van de recente ontwikkelingen, dat het kabinet de kolencentralesluiting toch weer verder voor zich uitschuift, vanuit die ambitie die hier zojuist is uitgesproken, nader met het college in gesprek te gaan. Dat kan in de vorm van een schriftelijke notitie of in de vorm van een themabijeenkomst/informatiebijeenkomst. Dat laten we graag aan het college over. Maar naar aanleiding van die woorden zouden we graag van het college horen op welke termijn wij als Staten weer bijgepraat kunnen worden. Ook vanuit de wens om als Statenfracties zelf een positie te kunnen innemen. Omdat ik mij kan voorstellen dat de lokale VVD- en PvdA-fracties daarover een standpunt willen innemen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer voor zijn bijdrage. Ik kijk naar de heer Maas. Geen behoefte. Uijlenhoet? Jawel. Aan u het woord.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dank u wel. GroenLinks is blij met de zorgvuldige beantwoording door het college. En wij proeven dat het college deze PCR heel serieus neemt en de verantwoordelijkheid daarvoor neemt. En ook terecht wijst naar onze verantwoordelijkheid in deze energietransitie. En richting collega Van den Berg zou ik toch ook iets willen zeggen. Kijk, we hebben een opgave in Brabant. En we hebben het A16-plan. En ook wij zien dat sociale participatie daar een mogelijkheid is. 25%, het zou veel meer kunnen zijn. En ik weet ook dat projectontwikkelaars het best goed vinden als dat meer zou kunnen zijn. Dus als we er wat positiever in zouden staan, dan zouden veel meer burgers van dit plan nog kunnen profiteren. Meer nog dan die 25%. Dat zou ook, denk ik, voor de Brabanders daar in de omgeving, ook wellicht voor uw achterban, een heel positieve ontwikkeling zijn. Dank u.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, vooropgesteld dat we niks tegen windturbines, zonnepanelen of wat dan ook hebben. Ook niet tegen duurzame energie. Waar we iets tegen hebben is heel dure energie. En wat u hier noemt met dat profiteren, dat is niets meer dan een herverdeling van geld. Het geld wordt bij de andere burgers weggetrokken en aan een select groepje verdeeld, dat rondom zo'n windturbine woont. Daar zit ons bezwaar.

De **voorzitter**: De heer Uijlenhoet.

De heer **Van den Berg** (PVV): Als het zou helpen, dan zouden we helemaal niet zo tegen zijn hoor.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Ook GroenLinks realiseert zich dat er natuurlijk subsidiegeld naar windenergie gaat. Maar er gaat nog veel meer subsidiegeld naar kolenenergie. En dat laat de PVV maar even gemakshalve buiten beschouwing. Dus het hele Europese emissiehandelssysteem klopt wat ons betreft niet.

De **voorzitter**: Mijnheer Uijlenhoet. Ik ga nu toch ook u even ... Ik vind het best hoor, maar het hele energiebeleid hier bij dit onderwerp, dat gaat nou net even te ver. U moet dat even respecteren. Het stond niet op de agenda. Eén slotwoord, maar dan ook echt een, mijnheer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, u doelt qua subsidie op korting, op belasting. Fossiele brandstoffen leveren de staat 25 miljard euro per jaar op. Laten we het daar even op houden.

De **voorzitter**: En nu is het wel mooi geweest. denk ik dan. Dan waren we bij de heer Vreugdenhil. Ik kijk of hij behoefte heeft aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. De heer Heijman? Dat is ook niet het geval.

Dan kijk ik even naar de gedeputeerde of hij in staat is om op een paar van de door u gemaakte opmerkingen te reageren. En dan geef ik hem graag het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Eigenlijk maar een en dat was het verzoek van de heer Meijer. Ik heb even met mevrouw Spierings overlegd. Ik denk dat we in februari/maart in staat zijn om dat in een notitie aan u voor te leggen. Maar het is ook wel afhankelijk van de voortgang van de gesprekken, die nu met diverse partijen worden gevoerd. Maar dat laat ik graag ook aan het oordeel van mevrouw Spierings. Maar ze geeft aan: februari/maart. Dat lijkt me al vrij snel. Toch? Dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Merrienboer voor zijn beantwoording. Ik stel voor dat we dan de beraadslaging hier sluiten. Dan is het half vijf. Ik heb begrepen dat we om vijf uur gaan stemmen. Ik stel voor dat ik een enkele minuut schors en op de stembel druk om degenen die buiten de zaal zijn in staat te stellen terug te komen. Tenzij er aanwijzingen zijn - en dat wil ik wel even serieus in uw midden leggen - dat er mensen speciaal onderweg waren om om vijf uur hier te zijn om aan de stemming mee te doen. Anders moet ik een half uur schorsen voordat we gaan stemmen. Is er aanleiding te geloven dat er mensen nu buiten de zaal zijn die niet op tijd hier binnen kunnen zijn en wij hebben gezegd dat we om vijf uur gaan stemmen? De fractievoorzitter van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Dat is bij onze fractie niet het geval, maar ik wil hierover wel een punt van orde maken. Er is met een hoop drammerigheid in het presidium deze 'nieuwe-nieuwe werkwijze' ingezet, waarbij er om vijf uur gestemd moest worden, zodat mensen dan ook buiten de deur konden gaan etc. Wat de PVV betreft was dat absoluut niet nodig geweest. En bij de eerste de beste vergadering dat deze werkwijze wordt toegepast, wordt die al meteen inconsequent toegepast. Dus ik maak toch wel bezwaar tegen de manier waarop. Pragmatisch kunnen zijn, prima, maar begin dan alsjeblieft niet aan zo'n werkwijze en stop hier gewoon mee. Het is nog niet eens op basis van het huidige reglement van orde ingevoerd. Dus dat u er van afwijkt kan reglementair, maar voer het dan alsjeblieft ook helemaal niet in, want nu al blijkt dat het niet werkt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem voor zijn bijdrage, maar dat is precies de reden waarom ik het ook even als dilemma als uw voorzitter in uw midden leg. Als er aanwijzingen zijn dat er mensen echt buiten de zaal zijn, dan hebben we denk ik wel even een probleem. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Dit scenario is zojuist ook in de procedurevergadering ter tafel gekomen en daar is ook gezegd dat we aansluitend aan de beraadslagingen direct zouden kunnen gaan stemmen en niet tot vijf uur zouden hoeven wachten.

De **voorzitter**: Ik kijk nog even of anderen het woord willen voeren. Ja. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Toch voor de beeldvorming. Wat de heer Van Gruijthuijsen zegt is inderdaad aan de orde geweest en daar heb ik ook duidelijk bezwaar tegen gemaakt. Er is toen ook gezegd: 'Dan moeten we voortaan maar vermelden: als het dan kan, zoveel eerder.' De volgende stap is: als het dan kan, zoveel later. Dus dan zitten we met loze afspraken naar de buitenwacht toe. Je krijgt dan een onduidelijk beeld van het vergaderritme hier naar de burgers van Brabant. Dus ik maak toch bezwaar tegen hoe we hier met onze burgers als Staten omgaan. Ik stel dan ook voor in het vervolgtraject geheel af te stappen van de voorgestelde nieuwe werkwijze.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat we daar op de plek die daarvoor dient, het presidium, nog eens even van gedachten over wisselen. Ik zit alleen nu met een praktisch punt. Ik wil respect geven aan degenen die

onderweg zijn. Als ik even rondkijk is dat niet het geval. Ik heb nog wel een leuk dingetje voor ertussendoor, maar dat ga ik toch aan het einde doen. We kunnen de tijd best leuk vullen, maar ik stel voor dat we toch de beraadslagingen sluiten en overgaan tot de stemming. Maar ik ga daar de stemming wel voor gebruiken. En ik heb begrepen dat de loco-griffier, die vandaag zijn debuut maakt, heel graag brandt van verlangen om die bel een keer te bedienen. Jeroen, ga je gang.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Het is wel jammer dat zijn ouders dit dan weer missen.

De **voorzitter**: Het was dit keer ook vroeger.

Stemming

04/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 17 november 2016 tot en met 7 december 2016

De **voorzitter**: We gaan allereerst stemmen over de lijst van ingekomen stukken, bij u bekend onder stuknummer 04/17. Verlangt iemand stemming of kan dit bij acclamatie worden aangenomen? Dat is het geval.

De **voorzitter**: Dan gaan we over tot de stemming over de bespreekstukken, waarvoor voor het stemmoment de beraadslagingen zijn afgerond. En dat weet u, dat zijn ze allemaal. Allereerst het stuk betreffende de Pivot Park-ontwikkeling, 92/16 en daarna de daarbij behorende motie onder stuknummer 3. Motie 2 is zoals u weet aangehouden. Ik breng in stemming Statenvoorstel 92/16. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor met stemverklaring. Doorslaggevend is geweest de toezegging van de gedeputeerde om in tranches van krediet te werken met strakke kpi-sturing.

De **voorzitter**: De SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen met stemverklaring. De PVV heeft Pivot Park destijds een kans gegeven. Echter hebben wij wensen en bedenkingen bij dit miljoenen kostende investeringsvoorstel.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor met een stemverklaring. Dezelfde stemverklaring als het CDA.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit Statenvoorstel is door uw Staten aangenomen. Dan breng ik nu in stemming de daarbij behorende motie 3 van de fractie van GroenLinks. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: De SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen.

De **voorzitter**: Breng ik nu in stemming Statenvoorstel 01/17, betreffende Vervolgopdracht externe accountant PS 2017/2018. Statenvoorstel 01/17 in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen met een stemverklaring. Dit is een uiterst dubieus besluit om accountant Ernst & Young nu ineens nog twee jaar te contracteren. Het is niet onderbouwd, het is tegen eerdere besluitvorming en 67% prijsverhoging is absurd.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor met stemverklaring, voorzitter. Onze fractie heeft niet het gevoel voor een dubieus voorstel te stemmen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is door uw Staten aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ben ik nu bij voorstel 100/16. Dat betreft de begrotingswijziging Financiële consequenties werkverdeling BOM/BHB en provincie. De fractie van de VVD.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Roks** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Unaniem door uw Staten aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ben ik bij het laatste voorstel betreffende 99/16, Provinciale coördinatie-regeling. De fractie van de VVD.

De heer **Portheine** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is door uw Staten aangenomen.

Sluiting

De **voorzitter**: Dames en heren, dan zijn we klaar met de stemmingen. Daarmee komen we aan het eind van deze vergadering.

Ik zei al, ik had nog wat klaarliggen en dat is eigenlijk het volgende voor u. Tijdens de Nieuwjaarsreceptie hebben we aan de Brabanders een nieuwe film over onze provincie laten zien. Over wat er gebeurt en wat er aan de hand is. Die film brengt de trots van vele Brabanders over wat er in onze provincie gebeurt in beeld. Hij is intussen, is mij gemeld, al meer dan 300.000 keer gedeeld en bekeken, wekt dus een zekere belangstelling op. Het leek me een aardig idee om hem tijdens het slot van deze Statenvergadering, die zo dadelijk gesloten wordt, ook voor u nog eens te vertonen. Ik vraag of die ingestart wordt. De vergadering is gesloten en we kijken intussen naar de film.

De voorzitter sluit om 16.40 uur de vergadering.